

Maria Nurmi

ETSIVÄN VANHUSTYÖN MALLINTAMINEN
UUDENKAUPUNGIN VANHUSTYÖHÖN

Vanhustyön (ylempi AMK) -koulutusohjelma

2019

ETSIVÄN VANHUSTYÖN MALLINTAMINEN UUDENKAUPUNGIN VANHUSTYÖHÖN

Nurmi, Maria
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Vanhustyön (ylempi AMK) -koulutusohjelma
Lokakuu 2019
Sivumäärä: 61
Liitteitä: 5

Asiasanat: etsivä vanhustyö, ikääntyminen, syrjäytyminen, etsivän vanhustyön toimintamalli

---

Suomi on ikääntyvä yhteiskunta. Suomessa 65 vuotta täyttäneiden määrä verrattuna koko väestöön kasvaa voimakkaasti. Yksinäisyyden ja syrjäytymisen ongelmat ikääntyneessä väestössä ovat tulevaisuuden haaste. Näihin ongelmiin on yhteiskunnan pystyttävä vastamaan kehittämällä muun muassa ikääntyneiden osallisuutta ja sosiaalista hyvinvointia.

Yksinäisiä, syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan olla olevia ikääntyneitä pyritään tavoittamaan muun muassa etsivä vanhustyö -toiminnan avulla. Etsivä vanhustyö on ammatillista, verkostoitunutta erityistason osaamista, jonka tavoitteena on muodostaa jatkuva palveluketju syrjäytyneille tai syrjäytymisuhan alla oleville ikääntyneille.

Tämän kehittämistyön tarkoituksena oli kehittää etsivän vanhustyön toimintamalli Uudenkaupungin vanhustyöhön. Tavoitteena on toimintamallin avulla tavoittaa ne uusi-kaupunkilaiset ikääntyneet, jotka ovat syrjäytymisuhan alla tai jo syrjäytyneet ja joita nykyinen palvelujärjestelmä ei tavoita. Toiminnan tavoitteena on saada asiakkaat yksilöllisten ohjaus- ja neuvontatapaamisten kautta mukaan yhteisölliseen toimintaan.

Kehittämistyössä käytettiin konstruktiiivista tutkimusotetta ja empiirinen aineisto kerättiin kyselylomakkeella. Kyselylomake sisälsi sekä laadullisia että määrällisiä kysymyksiä. Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa kunnan, seurakunnan ja kolmannen sektorin asiantuntijoiden näkemyksiä etsivän vanhustyön tarpeesta Uudessakaupungissa. Kyselyitä annettiin 27 kappaletta ja kyselyyn vastasi 24 Uudenkaupungin vanhustyön tai vanhustyön yhteistyötahojen asiantuntijaa. Vastausprosentti kyselyssä oli 89 %. Kyselystä saadut tulokset ja johtopäätökset käsiteltiin osallistavan ryhmätyöskentelyn avulla.

Kirjallisuuden, kyselyn vastausten sekä osallistavan ryhmätyöskentelyn avulla kehitettiin etsivän vanhustyön toimintamalli Uudenkaupungin vanhustyöhön.

MODELLING OUTREACH ELDERLY WORK FOR THE ELDERLY CARE IN THE CITY OF UUSIKAUPUNKI

Nurmi, Maria

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Master's Degree Programme in Elderly Care

October 2019

Number of pages: 61

Appendices: 5

Keywords: outreach elderly work, aging, social exclusion, operating model for outreach elderly work

---

Finland is an ageing society. When compared to the total population in Finland, the number of people aged 65 and over is increasing rapidly. The problems of loneliness and social exclusion of the elderly pose challenges for the future. The society has to be able to respond to these problems by developing, e.g. the participation and social welfare of the elderly.

One way to reach the elderly that are lonely, socially excluded or at risk of being excluded is the outreach elderly work, which means professional, networked special competence with the objective of creating an uninterrupted service chain for the elderly that are socially excluded or at its risk.

The purpose of this development work was to develop an outreach elderly work model for the elderly care of the city of Uusikaupunki. The objective of the operational model is to reach the ageing citizens of Uusikaupunki who are at risk of social exclusion or already excluded, and who cannot be reached by the current service system. The objective of outreach work is to involve clients with communal activities by individual guidance and counselling appointments.

The development work used a constructive research approach, and empirical material was collected with a questionnaire including both qualitative and quantitative questions. The purpose of the questionnaire was to survey the viewpoints of specialists in the municipality, the parish and the third sector concerning the need of outreach elderly work in Uusikaupunki. 27 questionnaires were handed and 24 specialists from the elderly care of the City of Uusikaupunki and its cooperation partners in elderly care responded. Thus, the response rate for the questionnaire was 89%. The results and conclusions obtained were discussed by means of participatory group work.

A operating model for outreach elderly work for the elderly care of Uusikaupunki City was created by way of literature, answers to the questionnaire and participatory group work.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	KEHITTÄMISTYÖN TEOREETTINEN TAUSTA.....	7
2.1	Etsivä vanhustyö.....	7
2.2	Ikääntyminen	10
2.3	Yksinäisyys ja syrjäytyminen.....	11
2.4	Osallisuus ja sosiaalinen hyvinvointi	13
3	KEHITTÄMISTYÖN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA NYKYTILANNE	15
4	KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS	17
4.1	Kehittämistyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	17
4.2	Kehittämistyön kehittämis- ja aineistonkeruumenetelmä	17
4.2.1	Kirjallisuuskatsaus.....	20
4.2.2	Kyselytutkimus ja osallistava ryhmätyöskentely	21
5	KEHITTÄMISTYÖN VAIHEET JA TULOKSET	23
5.1	Kirjallisuuskatsauksen tulokset	23
5.2	Kyselyn tulokset	26
5.3	Osallistavan ryhmätyöskentelyn tulokset	38
5.3.1	Vakka-Suomen Löytävän vanhustyön ohjausryhmän 1. kokoontuminen	38
5.3.2	Vakka-Suomen Löytävän vanhustyön ohjausryhmän 2. kokoontuminen	40
6	ETSIVÄN VANHUSTYÖHÖN TOIMINTAMALLI UUDENKAUPUNGIN VANHUSTYÖHÖN	42
6.1	Tiedottaminen ja tutuksi tekeminen	44
6.2	Organisaatorajat ylittävä yhteistyö ja toiminta.....	44
6.2.1	Fingerroosin säätiö	45
6.2.2	Pilke-toiminta.....	46
6.2.3	Liikkuva resurssikeskus.....	47
6.3	Ilmoitus ikääntyneen palveluntarpeesta	48
7	KEHITTÄMISTYÖN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS	50
8	POHDINTA	53
	LÄHTEET	58
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Tilastokeskuksen mukaan Suomen virallinen väkiluku oli vuoden 2018 lopussa 5 517 919 ja heistä 65 vuotta täyttäneitä oli 1 204 837 eli 21,8 % koko väestöstä (Fin-dikaattorin www-sivut 2019). Tilastokeskuksen ennusteen mukaan iältään yli 65-vuotiaiden osuus koko väestöön verrattuna tulee lähivuosikymmeninä voimakkaasti kasvamaan. Vuonna 2030 yli 65-vuotiaiden osuus koko väestöstä ennustetaan olevan 25,6 % ja vuonna 2060 yli 65-vuotiaita ennustetaan olevan 28,8 % koko väestöstä. (Tilastokeskuksen www-sivut 2018.)

Ikääntymiseen ja iäkkään väestön kasvuun varaudutaan kaikilla palvelujärjestelmän osa-alueilla (Sarvimäki & Heimonen 2010, 15). Kuntien tarjoamien palveluiden tasa-puolisuuden turvaamiseksi on ikääntyneiden hyvinvoinnin ja palvelujen kehittämisen tueksi asetettu valtakunnallisia tavoitteita ja suosituksia (Tilvis 2010, 65). Esimerkiksi laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palveluiden parantamiseksi 2017-2019 ohjeistaa ja tukee kuntia iäkkäiden palveluiden uudistamisessa ja kehitystyössä (Laatusuositus 2017:6, 7). Myös vuonna 2012 voimaan tulleessa vanhuspalvelulaissa huomioidaan erityisesti ikääntyneiden toimintakyvyn ylläpitäminen, kotona asumisen tukeminen, avopalveluiden ensisijaisuus sekä riittävät saumattomasti ja oikein ajoitetut palvelut. Vanhuspalvelulaki korostaa myös yhteistyön merkitystä eri toimijoiden kesken. (Laki 980/2012, 1§, 4§, 7§,12-13§.)

Ikääntyvää väestöä pidetään pääsääntöisesti yhteiskunnan voimavarana, koska suurella osalla ikääntyvistä on kohtuulliset tai hyvät mahdollisuudet selvitä itsenäisesti arjesta sekä taloudelliset että terveydelliset näkökulmat huomioiden. Ikääntymistä pidetään myös haasteena iäkkään ihmisen haavoittuvuuden vuoksi. Iäkkään ihmisen haavoittuvuus on koko palvelujärjestelmää koskeva haaste, joka on huomioitava kotona asumisen turvaamisesta aina pitkäaikaiseen laitoshoitoon asti. (Sarvimäki & Heimonen 2010, 15-16.)

Tämän kehittämistyön aihe on etsivän vanhustyön mallintaminen Uudenkaupungin vanhustyöhön. Aiheen valintaan on vaikuttanut sen työelämälähtöisyys ja tarpeellisuus palvella Uudenkaupungin vanhustyötä. Kehittämistyön tarkoituksena on kehittää etsivän vanhustyön toimintamalli Uudenkaupungin vanhustyöhön. Tavoitteena on toimintamallin avulla tavoittaa ne uusikaupunkilaiset ikääntyneet, jotka ovat syrjäytymisuhan alla tai jo syrjäytyneet ja joita nykyinen palvelujärjestelmä ei tavoita.

Kirjallisuuden mukaan etsivän vanhustyön tavoitteena on huomioida syrjäytymisuhan alla olevat tai jo syrjäytyneet ikääntyneet. Nämä ikääntyneet ovat usein vailla omaisia tai läheisiä ja syy syrjäytymiseen voi löytyä esimerkiksi yksinäisyydestä. (Jokinen, Lötjönen, Rahunen, Nikula & Tarvainen 2017, 15.) Etsivässä vanhustyössä tavoitellaan eri toimijoiden yhteistyön kautta muodostuvaa jatkuvaa palveluketjua syrjäytymisuhan alla oleville tai jo syrjäytyneille ikääntyneille (Kuikka 2015, 13).

2 KEHITTÄMISTYÖN TEOREETTINEN TAUSTA

2.1 Etsivä vanhustyö

Etsivän työn synty ulottuu kauas, kristinuskon heräämiseen vuonna 30 ja suurten löytöretkien aikaan 1400-1700 -luvulle. Parhaiten etsivä työ tunnetaan nuorisotyöstä. Ensimmäisenä Pohjoismaana Norja teki etsivää nuorisotyötä tutuksi 1960-luvulla. Etsivän vanhustyön ensiaskeleita on koettu Suomessa vasta viime vuosina ja se on ikääntyneiden palveluissa uusi työmuoto. (Kuikka 2015, 7-8, 10-11.)

Lähtökohtaisesti etsivän vanhustyön määritelmää on Suomessa avattu vain vähän. Etsivän vanhustyön tiedetään olevan yhteisölähtöistä ja sosiaalista toimintaa, jolla pyritään tavoittamaan erityisiin kohderyhmiin kuuluvia ikääntyneitä. Nämä ovat niitä henkilöitä tai ryhmiä, joihin ei nykyisillä ja perinteisillä sosiaali- ja terveystalvuluilla saada yhteyttä. (Kuikka 2015, 13.) Etsivästä vanhustyöstä käytetään myös käsitettä löytävä vanhustyö. Tässä kehittämistyössä tullaan käyttämään käsitettä etsivä vanhustyö.

Etsivää vanhustyötä kuvataan ammatilliseksi, erityistason osaamiseksi, jossa korostuu psykososiaalinen näkökulma ja työote (Jokinen, Lötjönen, Rahunen, Nikula & Tarvainen 2017, 15). Tavoitteena on muodostaa jatkuva palveluketju syrjäytymisuhan alla oleville tai jo syrjäytyneille ikääntyneille. Tämä tapahtuu eri toimijoiden verkostoitumisen ja yhteistyön avulla. Lähtökohtaisesti etsivän vanhustyön tulee tulevaisuudessa olla vahvasti verkostoitunutta yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Toimijoina voidaan ajatella olevan kunnat, seurakunnat, kolmannen sektorin toimijat, säätiöt sekä liitot. (Kuikka 2015, 13.)

Etsivä työ itsessään on liikkuvaa (Jokinen ym. 2017, 15), palvelua tarjotaan lähellä ihmistä ja tarvittava apu viedään suoraan ikääntyneiden kotiin, arkeen tai lähiympäristöön (Halla, Orvasto, Rahunen, Nikula, Pelto-Huikko & Tarvainen 2015, 10). Stakesin vuonna 2008 tekemän kyselyn perusteella Suomen kunnista 24 % järjesti ikääntyneille suunnattuja neuvontapalveluita ja 11 % kunnista suunnitteli neuvontapalveluiden aloittamista (Kauppinen 2010, 36).

Suomessa on aiemmin tehty etsivää vanhustyötä lähinnä kuntien sosiaalityön ja seurakuntien diakoniatyön kautta. Nykyisin etsivää vanhustyötä kehitetään monella eri taholla. Sininauhaliitto ry tukee etsivän vanhustyön kehittämistä eri puolilla Suomea muun muassa erilaisin hankkein. Yksi esimerkki Sininauhaliiton kehitystuloksesta on vanhusten lähipalveluiden saatavuuden sekä avuntarpeen kartoituksen malli, joka on nimeltään ”Toimintamalli etsivään vanhustyöhön”. (Kuikka 2015, 10-11.) Lisäksi Suomessa on kehitetty erilaisia toimintamalleja ikääntyneiden tavoittamiseksi muun muassa erilaisten infopisteiden avulla. Näissä tavoitteena on ikääntyneiden ohjaus ja neuvonta sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen. (Kuikka 2015, 7-10.)

Oulun seudulla on vuosina 2009-2013 kehitetty ehkäisevää toimintaa alueellisesti eri puolilla Oulua. Ikä-ESKO -hankkeessa tavoitteena on ollut edistää eri alueiden viihtyisyyttä, yhteisöllisyyttä ja asukkaiden vaikutus- ja osallistumismahdollisuuksia. Lisäksi tavoitteena on ollut luoda välittämisen ilmapiiriä. Luodun toimintamallin päämääränä on ollut löytää yksinäisyydestä kärsiviä ja syrjäytymisvaarassa olevia ikäihmisiä ja ohjata heitä eri toimintojen pariin. (Kuikka 2015, 11-12.)

Helsingin Diakonissalaitos on kehittänyt ikääntyneille syrjäytymisuhan alla oleville palveluketjun, jonka tavoitteena on mahdollistaa joustava siirtyminen palvelusta toiseen elämäntilanteen vaatiman avun ja tuen mukaan. Diakonissalaitoksen palvelu muodostuu etsivästä vanhustyöstä, voimaannuttavasta kotihoidon palvelusta ja yhteisöllisistä korttelikeskuksista. Tehtävää työtä vahvistetaan vapaaehtoistoiminnalla. (Kuikka 2015, 11.)

Fingerroosin säätiö on käynnistänyt Löytävä -hankkeen Turun seudulle vuonna 2014. Tavoitteena on ollut löytävän vanhustyön toimintamallin vakinaistuminen Turun seudulle vuoteen 2017 mennessä. Tämä tavoite on toteutunut. Säätiön ”Löytävä vanhustyö” -toimintamalli on suunnattu haasteellisessa elämäntilanteessa oleville yli 60-vuotiaille turkulaisille. He ovat riittämättömien palvelujen ulkopuolella tai jopa kokoaan jääneet palvelujen ulkopuolelle. Turussa löytävä työ on tavoitteellista toimintaa ja sitä tekevät sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset. Fingerroosin säätiön vetämä toiminta

kuuluu sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen eli STEA:n kohdennetun toiminta-avustuksen piiriin (entinen Raha-automaattiyhdistys). (Fingerroosin säätiön www-sivut 2018.)

Kehittämistyön osana tekemäni kirjallisuuskatsaus osoitti, että etsivää vanhustyötä on tutkittu myös ikääntyneiden omasta näkökulmasta. Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijat Kujala ja Mäkinen ovat vuonna 2014 tehneet opinnäytetyön liittyen yksinäisten vanhusten tavoittamiseen seurakuntien diakoniatyön kautta. Opinnäytetyössä oli haastateltu vanhusasiantuntijoita (tarkoitetaan itse vanhuksia) siitä, miten heitä itseään tai heidän tuntemiaan yksinäisiä vanhuksia tulisi pyrkiä tavoittamaan ja kohtaamaan. Lisäksi tutkimuksessa oli haastateltu diakoniatyöntekijöitä siitä, miten he haluaisivat haasteeseen vastata, jos resurssit eivät olisi esteenä.

Kujalan ja Mäkisen (2014) tutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että vanhusasiantuntijat arvostavat erityisesti seurakunnan järjestämää ryhmä- ja retkitoimintaa ja seurakunnan työntekijöiden suorittamia kotikäyntejä. Diakoniatyöntekijöiden vastauksista kävi ilmi heidän arvostus omaa työtänsä kohtaan, mutta resurssien puute, työn määrä ja kotikäyntien suuri tarve ahdistavat diakoniatyöntekijöitä. Haastatteluiden kautta nousi esille vapaaehtoisten kouluttaminen ja ohjaaminen kotikäyntien suorittajiksi sekä teknologian hyödyntäminen.

Etsivän vanhustyön yksi suurimmista haasteista tulevaisuudessa on kaikkien niiden ikääntyneiden tavoittaminen, jotka siitä hyötyisivät. Itsemääräämisoikeutta tulee kunnioittaa eikä ketään voi pakottaa ottamaan apua vastaan. Kotikäynneistä tai muista tarjotun avun kieltäytyjistä löytyy varmasti myös runsaasti apua ja tukea tarvitsevia ikääntyneitä. Pohdittavaksi jää kuinka etsivää vanhustyötä tulisi tulevaisuudessa kehittää, jotta se tavoittaisi enemmän huono-osaisia ikääntyneitä. (Seppänen, Heinola & Andersson 2009, 43.)

Myös Fingerroosin säätiön ”Löytävä vanhustyö” on kokemukseensa perustuen listannut muutamia etsivän vanhustyön kehittämiskohteita. Kokemuksen mukaan kotiin vieviä palveluita tulisi entisestään monipuolistaa muun muassa lääkärin, pelastusalan-

ja päihdetyöntekijöiden työpanoksella. Lisäksi palveluita tulisi pystyä tuottamaan lähempänä asiakasta. Etsivän vanhustyön tulisi pystyä tunnistamaan ja kohtamaan entistä paremmin kaikista haasteellisimmassa asemassa olevat ikääntyneet. Asiakasmäärät etsivässä vanhustyössä tulevat tulevaisuudessa entisestään kasvamaan, jonka vuoksi tarvitaan entistä tarkempaa asiakasprofiilien tarkastelua. Työtä tulee edelleenkin tehdä tunnetuksi ja näkyväksi. Tiedottamisen jatkuvuus koetaan tärkeänä. Kokeemuksen mukaan toiminnan kehittämiskohteena ovat erityisesti ikääntyneet, yksinäiset miehet. (Halla ym. 2015, 19.)

2.2 Ikääntyminen

Ikääntyminen on yksilöllinen elämänvaihe (Kivelä 2012, 13). Ikääntyvän henkilön määritelmästä ei ole olemassa mitään yhteisesti sovittua nimittäjää. Ikääntymiseen liittyy aina henkilön oma kokemus elämänvaiheesta, joka on sidoksissa yhteiskunnallisiin ja kulttuurisiin merkityksiin. (Mäkelä 2011, 10.) Vanhuspalvelulaki kuvaa iäkkäällä henkilöllä tarkoitettavan henkilöä, jonka fyysinen, kognitiivinen, psyykinen tai sosiaalinen toimintakyky on heikentynyt korkean iän ja siihen liittyvien sairauksien tai vammojen vuoksi. Ikääntyneellä väestöllä tarkoitetaan vanhuuseläkkeeseen oikeuttavassa iässä olevaa väestöä. (Laki 980/2012, 3§.)

Ikääntymisellä on väistämättä vaikutusta kaikkiin toimintakyvyn osa-alueisiin niin fyysiseen, psyykkiseen, kognitiiviseen kuin sosiaaliseen toimintakykyyn. Toimintakyvyn neljä osa-aluetta eivät ole yksittäisiä, toisistaan irrallisia osa-alueita, vaan ne tukevat toinen toisiaan. Eri osa-alueet täydentävät toisiaan ja toisen toimintakyvyn heikkeneminen vaikuttaa alentavasti myös muiden toimintakyvyn osa-alueiden alenemiseen aiheuttaen pahimmillaan esimerkiksi ikääntyneen yksinäisyyttä ja syrjäytymistä. Ihmisen ikääntyessä hänen aistinsa heikkenevät, liikuntakyky rajoittuu ja lihasvoimat heikkenevät. Ikääntyessä ihmisen näkö ja kuulo heikkenevät sekä hänen suoriutumisen kognitiivisia taitoja vaativissa tehtävissä vaikeutuu. (Parkkinen 2015, 22-23.)

2.3 Yksinäisyys ja syrjäytyminen

Ikääntyneiden kokema yksinäisyys on yksi vanhustyön suurimmista haasteista (Kangassalo & Teeri 2017, 278). Kirjallisuuden mukaan yksinäisyys voidaan jakaa myönteiseen (solitude) sekä kielteiseen yksinäisyyteen (loneliness). Myönteinen yksinäisyys koetaan vapaaehtoisena ja rentouttavana, kielteinen yksinäisyys koetaan pakottavana, ahdistavana sekä sitovana. Myönteistä ja kielteistä yksinäisyyttä voi esiintyä myös samanaikaisesti. (Routasalo 2010, 411.)

Yksinäisyyden tunnistaminen on haasteellista. Ikääntynyt voi olla yksinäinen, vaikka hänellä olisi paljonkin muita ihmisiä ympärillä. Kärsimystä aiheuttava yksinäisyys johtaa hiljalleen toimintakyvyn heikkenemiseen, sairasteluun ja niiden kautta sosiaaliseen eristäytyneisyyteen ja syrjäytymiseen. (Routasalo 2010, 412, 415.)

Yksinäisyyden kokemus ikääntyneiden keskuudessa on ollut yleistä jo vuosia. Esimerkiksi laajan (N = 4113) 2000-luvun alussa toteutetun tutkimuksen mukaan kotona asuvista ikääntyneistä ainakin 39 % kärsi kielteisestä yksinäisyydestä ainakin toisinaan ja 5 % kärsi kielteisestä yksinäisyydestä usein tai aina. Maaseudulla yksinäisyyden kokemus oli yleisempää kuin kaupungissa. (Voutilainen & Tiikkainen 2009, 184.)

Satakunnan seudulla on vuonna 2016 toteutettu tutkimus, jossa haastatteluun osallistuneilta ikääntyneiltä selvitettiin heidän kokemuksiaan yksinäisyydestä. Haastateltavat olivat Satakunnan Vanhustuki ry:n ”Yksinäisyydestä aitoon kohtaamiseen 2016-2018”-hankkeen asiakkaita. Tutkimuksen tavoitteena oli saada tietoa, miten yksinäisyyden kokemusta voidaan lieventää erilaisten työskentelymenetelmien kautta. (Kangassalo & Teeri 2017, 280.)

Tutkimuksen tuloksista kävi ilmi, että kaikki tutkimukseen osallistuneet ikääntyneet kokivat vanhenemisen tuoneen muutoksia elämäänsä. Nämä muutokset kuvastuivat elämäntilanteessa, terveydessä tai toimintakyvyssä tapahtuneina muutoksina. Yksinäisyyteen tai yksinäisyyden tunteeseen voivat tutkimuksen tulosten mukaan johtaa muun muassa asuin- ja elinympäristöön liittyvät muutokset kuten esimerkiksi muutto, terveyteen ja toimintakykyyn liittyvät muutokset kuten sairastuminen sekä sosiaalisiin

suhteisiin liittyvät muutokset kuten leskeytyminen. (Kangassalo & Teeri 2017, 281-283.)

Haastateltavat olivat pohtineet myös keinoja yksinäisyyden lievittämiseen. Ikääntyneet kokivat tarpeelliseksi uuden sisällön lisäämisen elämäänsä, kanssakäymisen ihmisten kanssa sekä mahdollisuutta fyysiseen aktiivisuuteen esimerkiksi ulkoilun avulla. (Kangassalo & Teeri 2017, 285.)

Syrjäytyminen käsitteenä on hyvin yksiselitteinen. Sillä kuvataan nykyaikaisen yhteiskunnan huono-osaisuuden muotoja. Syy syrjäytymiseen voi olla moninainen. Syy syrjäytymiseen saattaa löytyä esimerkiksi yksinäisyydestä, joka voi johtua työttömyydestä, köyhyydestä, mielenterveysongelmista, alkoholisoitumisesta tai joutumisesta yhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle. Syrjäytyminen estää ihmistä osallistumasta normaaleihin yhteiskunnan toimintoihin. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen www-sivut 2018.)

Syrjäytymisen ehkäisy edellyttää eri hallinnonalojen yhteistyötä. Sekä sosiaali- ja terveystieteiden strategiansa että edellisessä hallitusohjelmassa on painotettu syrjäytymisen ehkäisyä. Tähän pyritään vahvistamalla ihmisten osallisuutta, vähentämällä köyhyyttä ja osattomuutta sekä huolehtimalla sosiaaliturvasta ja peruspalveluista. (Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen www-sivut 2018.)

Suomen hallituksen ja Euroopan unionin yhdeksi tavoitteeksi on nostettu osallisuuden edistäminen. Se on keskeinen tavoite syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Osallisuutta edistämällä vähennetään kansalaisten eriarvoisuutta. Monissa kansallisissa ohjelmissa ja toimenpide-ehdotuksissa on osallisuus ja sen edistäminen huomioitu merkittäväksi kulmakiveksi hyvinvoinnille ja terveydelle. Esimerkiksi perustuslaissa käytetään käsitettä osallistuminen ja vaikuttaminen väylänä osallisuuteen. (Terveyden- ja hyvinvointilaitoksen www-sivut 2018.)

2.4 Osallisuus ja sosiaalinen hyvinvointi

Suomen ikäpolitiikan keskeisiä tavoitteita ovat ikääntyneiden hyvinvointi, ikääntyneiden mahdollisimman itsenäisen selviytyminen sekä hyvän hoidon edistäminen (Kailio & Haimi-Liikkanen 2014, 3). Suomessa ikääntymiseen kuuluu oikeus olla osallisena yhteisöissä ja yhteiskunnassa riippumatta siitä onko henkilön toimintakyky heikentynyt (Kivelä & Vaapio 2011, 21).

Sosiaaliset suhteet ovat ihmiselle tärkeitä iästä riippumatta. Sosiaalisten suhteiden antama psyykinen tuki antaa voimia selviytyä elämään kuuluvissa vastoinikäymisissä ja läheisten ihmisten konkreettinen tuki korostuu ikääntyneen toimintakyvyn heiketessä. Tutkimuksissa on todettu, että ikääntyneiden aktiivinen sosiaalinen osallisuus on yhteydessä elinajan ennusteeseen. (Kivelä & Vaapio 2011, 101-102.) Aktiivinen sosiaalisuus ja kuuluminen johonkin ryhmään vähentää yksinäisyyden, ahdistuksen sekä toivottomuuden tunteita (Brand, Holmi & Kuikka 2013, 7). Nämä tekijät yhdessä vahvistavat sosiaalista hyvinvointia ja ennaltaehkäisevät vaaraa sairastua vakavasti tai jopa kuolla (Kivelä & Vaapio 2011, 101-102).

Timo Nurmelan Pro gradu -tutkielmassa kuvattiin sosiaalisen osallisuuden ilmenemistä ikääntyneiden arjessa. Tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia ikääntyneiden sosiaalista osallisuutta yksilötasolla (Nurmela 2012, 25). Tutkimuksen tulosten mukaan ikääntyneiden vuorovaikutus suuntautuu perheen, suvun sekä naapuruston kanssa käytävään vuorovaikutukseen. Myös erilaisten kerhojen, yhdistysten ja hoitoyhteisön kanssa koettu yhteistyö koetaan vuorovaikutukselliseksi. Ikääntyneiden tärkein yhteisö on tutkimuksen tulosten mukaan perhe. (Nurmela 2012, 50.)

Sosiaali- ja terveysministeriön KASTE-hankkeen yhteydessä on kirjoitettu artikkeli, jonka tavoitteena on ollut tuottaa käytännönläheistä tietoa ikääntyneiden näkemyksistä ja kokemuksista olla osana hyvinvointipalveluiden suunnittelussa. Artikkelin tulokset on koottu Pro gradu -tutkielmasta sekä Etelä-Kymenlaakson kuntien kotihoidon asiakaspalautemallin haastatteluiden tuloksista. (Kailio & Haimi-Liikkanen 2014, 4.)

Artikkelin johtopäätöksistä voidaan todeta ikääntyneiden kokevan osallisuuden monella tasolla. Ikääntyneiden kokema osallisuus voidaan artikkelin tulosten perusteella jakaa kolmeen eri osa-alueeseen. *Osallisuus* päätöksenteossa vahvistaa ikääntyneiden itsetuntoa ja kuvastaa ikääntyneiden mukaan itsemääräämisoikeuden toteutumista. *Toiveiden ja mielipiteiden huomioonottaminen* koettiin yhtenä tärkeänä osa-alueena. Ikääntyneet kokivat tullessa kuulluksi, kun heidän toiveensa ja mielipiteensä huomioitiin. Samalla heille tuli tunne, että heitä arvostetaan ja kunnioitetaan yksilöinä. Kolmanneksi tärkeäksi osa-alueeksi nousi *informaation saaminen* palveluista ja niiden sisällöistä. Tärkeä pidettiin informaation saamista varsinkin silloin kun ikääntynyt tulee palveluiden piiriin. (Kailio & Haimi-Liikkanen 2014, 9-10.)

Ikääntyneiden osallisuutta ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä pyritään parantamaan seuraavien toimenpiteiden avulla:

- Tunnistetaan yksinäisyydestä kärsivät ja pyritään lievittämään yksinäisyyttä.
- Mahdollistetaan ylläpitää sosiaaliset suhteet ja osallistuminen sosiaalisiin toimintoihin.
- Mahdollistetaan osallistuminen kulttuuri- ja taidetoimintaan joko kotona tai palveluasumisessa. Mahdollistetaan osallistuminen myös hengelliseen toimintaan.
- Mahdollistetaan vaikuttamismahdollisuus yhteiskunnalliseen toimintaan.
- Huolehditaan asuntojen kodinomaisuudesta palveluasumisessa.
- Huolehditaan henkilökunnan sosiaalista hyvinvointia käsittelevästä koulutuksesta ja täydennyskoulutuksessa.
- Huolehditaan sosiaalisen hyvinvoinnin tarpeiden ja niiden toteuttamisen kirjaamisesta asiakassuunnitelmiin.
- Huolehditaan hyvästä yhteistyöstä eri sektorien toimijoiden kanssa.
- Huolehditaan lähiympäristön turvallisuudesta ja viihtyvyydestä.

(Kivelä & Vaapio 2011, 108.)

3 KEHITTÄMISTYÖN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA NYKYTILANNE

Tilastokeskuksen mukaan Uusikaupunki on ikärakenteeltaan Suomen toiseksi nopeimmin ikääntyvä kaupunki (Ikäystävällinen Uusikaupunki 2015-2016, 6). Tilastokeskuksen mukaan Uudessakaupungissa asui vuoden 2018 lopussa 15 700 henkilöä (Tilastokeskuksen www-sivut 2019). Ennusteiden mukaan Uudenkaupungin asukasluku vähenee vuodesta 2018 vuoteen 2030 535 henkilöllä ja samaan aikaan ikääntyneiden yli 75-vuotiaiden määrä kaupungissa lähes kaksinkertaistuu (Ikäystävällinen Uusikaupunki 2019-2021, 3, 16). Taulukkoon 1 on kuvattu ikääntyneen väestön määrän kehitystä Uudessakaupungissa vuosina 2017-2030.

Taulukko 1. Ennuste ikääntyneen väestön määrän kehitykseen Uudessakaupungissa vuosina 2017-2030 (Ikäystävällinen Uusikaupunki 2019-2021, 16).

	Tot. 2017	2020	2030
Väestö yht.	15 752	15 199	14 765
Yli 65v. yht.	4 272	4 679	5 219
Yli 75v. yht.	1 767	2 009	3 079
Yli 85v. yht.	469	527	826

Uudessakaupungissa ikäihmisten palvelut koostuvat kotona asumista tukevista palveluista sekä ympärivuorokautisesta hoivasta ja hoidosta (Ikäystävällinen Uusikaupunki 2015-2016, 4). Vanhustyö toimii sosiaali- ja terveystalouden alaisuudessa ja sen tehtävänä on järjestää ikääntyneille hyvinvointia edistäviä ja tukevia palveluja. Vanhustyön tehtävänä on myös järjestää iäkkään tarvitsemat palvelutarpeen arviointiin perustuvat oikea-aikaiset ja riittävät avo- ja laitoshoidon palvelut. (Uudenkaupungin www-sivut 2018.) Ikääntyminen nähdään luonnollisena osana elämää ja työn tekeminen perustuu Uudenkaupungin kaupungin yhteisiin arvoihin, joita ovat yhteisöllisyys, tavoitteellisuus, rohkeus ja luottamus (Uudenkaupungin kaupunki talousarvio 2019 ja taloussuunnitelma 2019-2021).

Vuonna 2019 Uudenkaupungin vanhustyössä arvioidaan työskentelevän noin 166 eri osaamisalueen ammattilaista. Vuonna 2018 vanhustyössä työskenteli 164 työntekijää. Vuonna 2017 vastaava luku on ollut 162 työntekijää. Vanhustyö on mukana sosiaali- ja terveystalouden SHQS-laatuohjelmassa (Social and Health Quality Service) ja sitä on toteutettu vuodesta 2008 alkaen. Ensimmäisen laaduntunnustuksen Uudenkaupungin vanhustyö on saanut vuonna 2011 ja se on uusittu vuosina 2014 ja 2017. (Uudenkaupungin kaupunki talousarvio 2019 ja taloussuunnitelma 2019-2021.)

Uudessakaupungin vanhustyössä ei ole ollut etsivän vanhustyön suunnitelmallista toimintaa. Uudenkaupungin seurakunnan diakoniatyö on osaltaan tehnyt etsivän vanhustyön kaltaista toimintaa diakoniatyön kautta järjestämällä ikääntyneille kuntalaisille muun muassa erilaisia säännöllisesti kokoontuvia ryhmiä ja toimintoja. Suomen Punaisen Ristin (SPR) paikallisosastot Uudenkaupungin seudulla ovat tarjonneet ikääntyneiden tukemiseen ystävöitymistä ja Uudenkaupungin keskusta-alueella viikoittain auki olevan terveystalouden. Turun seudulla toimii Fingerroosin säätiön vetämänä ”Löytävä vanhustyö” -toimintamuoto, josta Uudenkaupungin vanhustyö on ollut aiemmin kiinnostunut. Keväällä vuonna 2018 Uusikaupunki aloitti yhteistyön Fingerroosin säätiön kanssa. Yhteistyön jo käynnistyessä Uudenkaupungin vanhustyö kokee kuitenkin tärkeänä kartoittaa asiantuntijoiden mielipiteitä sekä ajatuksia etsivän vanhustyön tarpeesta ja tulevaisuudesta Uudessakaupungissa. Uudenkaupungin vanhustyössä tämä kehittämistyö, siitä nousevat ajatukset, mielipiteet ja toimintamallin kehittämisen koetaan tärkeäksi.

4 KEHITTÄMISTYÖN TOTEUTUS

4.1 Kehittämistyön tarkoitus, tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Kehittämistyön tarkoituksena on kehittää etsivän vanhustyön toimintamalli Uudenkaupungin vanhustyöhön. Toimintamallin tavoitteena on tavoittaa ne uusikaupunkilaiset ikääntyneet, jotka ovat syrjäytymisuhan alla tai jo syrjäytyneet ja joita nykyinen palvelujärjestelmä ei tavoita.

Kehittämistyön tutkimuskysymykset:

- Millaista on hyvä ja laadukas etsivä vanhustyö?
- Millaista etsivää vanhustyötä Uusikaupunki tarvitsee?

4.2 Kehittämistyön kehittämis- ja aineistonkeruumenetelmä

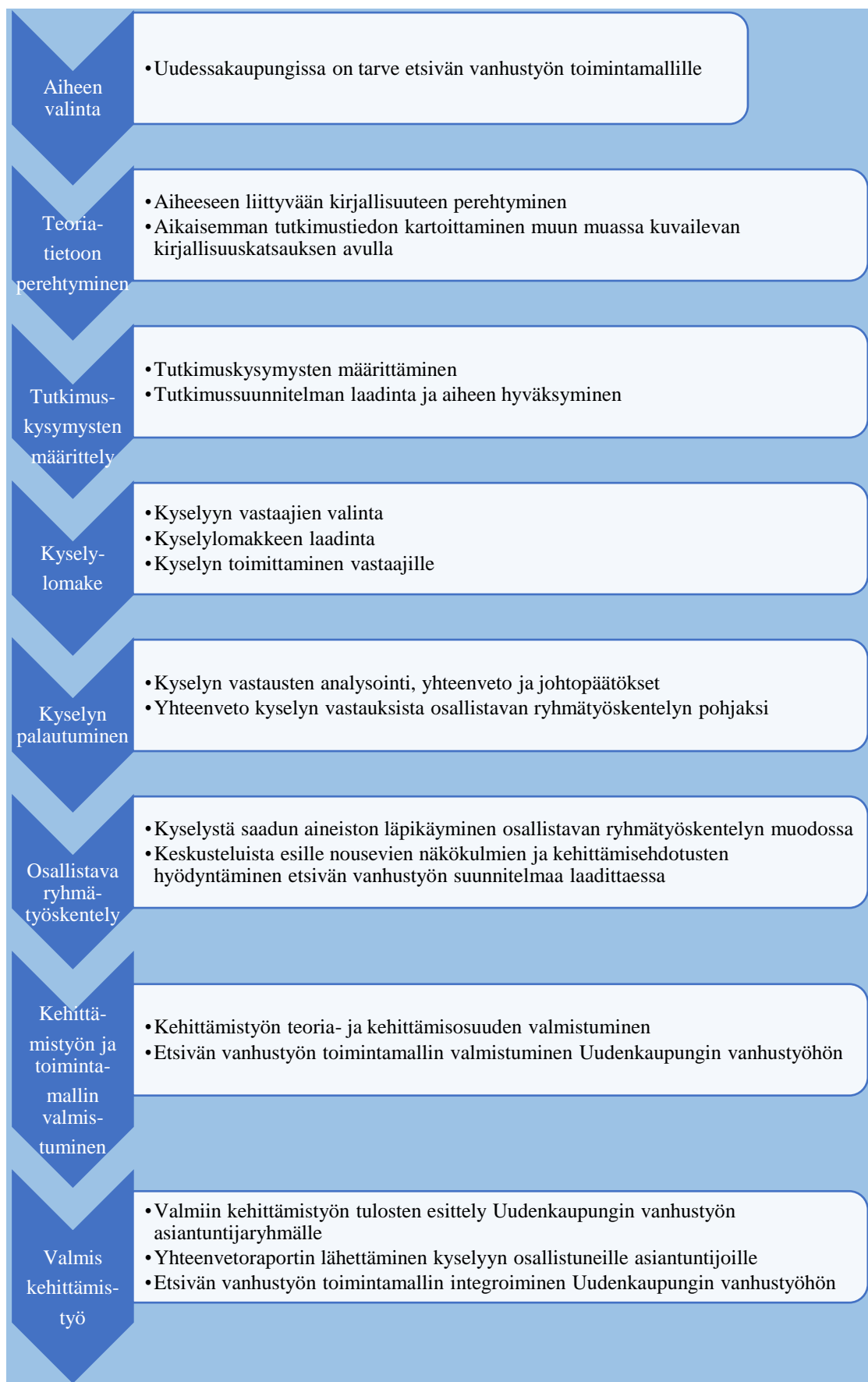
Kehittämismenetelmänä tässä työssä käytetään konstruktivistista tutkimusotetta ja empiirinen aineisto kerätään kyselylomakkeella. Kyselylomake sisältää sekä laadullisia että määrällisiä kysymyksiä. Konstruktivistisen tutkimusotteen avulla pystytään tuottamaan tietoa, jonka avulla toimintaa edelleen kehitetään. Konstruktivistinen tutkimusote keskittyy olemassa olevaan ongelmaan, joka koetaan tarpeelliseksi ratkaista. Tutkimusotteen avulla tuotetaan konstruktio eli ratkaisu ongelmaan. Tässä tutkimusotteessa on tärkeää tutkijan ja käytännön edustajien läheinen yhteistyö sekä vahva nojautuminen olemassa olevaan teoreettiseen tietoon. (Lukka 2014.) Tämän kehittämistyön tarkoituksena on kehittää etsivän vanhustyön toimintamalli Uudenkaupungin vanhustyöhön, joka on tämän työn tuotos eli konstruktio. Tavoitteena on toimintamallin avulla tavoittaa ne uusikaupunkilaiset ikääntyneet, jotka ovat syrjäytymisuhan alla tai jo syrjäytyneet ja joita nykyinen palvelujärjestelmä ei tavoita.

Kehittämistyö on kaksivaiheinen. Ensimmäinen vaihe sisältää kirjallisuuden kartoittamisen sekä empiirisen aineiston keräämisen kyselylomakkeen avulla Uudenkaupungin vanhustyön ja vanhustyön yhteistyötahojen asiantuntijoilta. Toinen vaihe koostuu osallistavasta ryhmätyöskentelystä.

Kehittämistyö on kuvattu prosessimuotoon kuvioon 1. Kuvioista käy ilmi kehittämistyön prosessillinen kulku. Aiheen valintaan on vaikuttanut etsivän vanhustyön toimintamallin puuttuminen Uudenkaupungin vanhustyöstä sekä kehittämistyön tekijän oma kiinnostus aihetta kohtaan. Kehittämistyön työstäminen alkaa kirjallisuuden ja aikaisemman tutkimustiedon kartoittamisella. Aikaisempaa tutkimustietoa kartoitetaan tässä kehittämistyössä muun muassa kirjallisuuskatsauksen avulla. Tähän prosessivaiheeseen linkittyy kiinteästi tutkimuskysymysten määrittäminen sekä tutkimussuunnitelman laadinta.

Iso osa kehittämistyötä on kyselyn vastaajien valinta, kyselyn laatiminen ja siitä tulosten tulosten analysointi ja johtopäätöksien koostaminen. Kyselystä saadut tulokset ja johtopäätökset käsitellään osallistavan ryhmätyöskentelyn avulla. Ryhmätyöskentelystä esille nousevia näkökulmia ja kehittämissuunnitelmia hyödynnetään Uudenkaupungin etsivän vanhustyön toimintasuunnitelman laadinnassa.

Valmis kehittämistyö ja Uudenkaupungin etsivän vanhustyön toimintamalli esitellään Uudenkaupungin vanhustyön asiantuntijaryhmälle. Vanhustyön asiantuntijaryhmä koostuu vanhustyön johtajasta, -ohjaajasta, -sosiaalityöntekijästä, -geronomista, -fysioterapeutista, -toimistonhoitajasta, kotihoidon esimiehestä, kahdesta palveluyksikön esimiehestä, arviointi- ja kuntoutusosaston osastonhoitajasta sekä -lääkäristä, omaishoidon koordinaattorista, päiväkeskusohjaajasta sekä vanhusneuvolan terveydenhoitajasta. Lisäksi kaikki kyselyyn osallistuneet saavat yhteenvetoraportin kehittämistyöstä (Liite 5) ja Uudenkaupungin etsivän vanhustyön toimintamallista (Kuvio 13). Toimintamalli pyritään integroimaan sujuvasti Uudenkaupungin vanhustyön käyttöön.

Kuvio 1. Kehittämistyöprosessin eteneminen

4.2.1 Kirjallisuuskatsaus

Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen pyrin löytämään vastauksia kirjallisuudesta sekä kirjallisuuskatsauksesta. Kirjallisuuskatsauksen tavoitteena on saada tietoa jo olemassa olevista etsivän vanhustyön toimintamalleista. Lisäksi kirjallisuuskatsauksen tavoitteena on saada tietoa, millaista tutkimustiedon mukaan on hyvä ja laadukas etsivä vanhustyö.

Kirjallisuuskatsauksen avulla pyritään selvittämään, millaista tietoa joltakin rajatulta alueelta on jo olemassa (Jyväskylän ammattikorkeakoulun [www-sivut 2018](#)). Kirjallisuuskatsauksen avulla pystytään hahmottamaan tulevan aihepiirin kokonaisuutta. Menetelmän avulla saadaan tietoa siitä, kuinka paljon tutkittua tietoa on aihepiiristä olemassa, millaisista näkökulmista sitä on tutkittu ja millaisia menetelmiä siihen on käytetty. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 121.) Kirjallisuuskatsaukset jaetaan kolmeen pääryhmään, joita ovat kuvaileva katsaus eli narrative literature reviews, systemaattinen katsaus eli systematic reviews, systematisized reviews sekä meta-analyysit (Jyväskylän ammattikorkeakoulun [www-sivut 2018](#)).

Tässä työssä tullaan käyttämään kuvailevaa kirjallisuuskatsausta. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus on yksi käytetyimmistä kirjallisuuskatsauksista, joten sitä voi luonnehtia yleiskatsaukseksi, jossa ei ole tiukkoja sääntöjä. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa käytetyt aineistot ovat varsin laajoja. Niissä tutkittava ilmiö pystytään kuvaamaan laaja-alaisesti. (Salminen 2011, 6.)

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus jaetaan kahteen osa-alueeseen, narratiiviseen ja integroivaan katsaukseen. Narratiivinen on kirjallisuuskatsauksista kevyin muoto. Sen kautta hankittu tutkimusaineisto ei ole läpikäynyt erityistä systemaattista seulaa. Narratiivisen katsauksen avulla on kuitenkin mahdollista päätyä johtopäätöksiin, joiden luonne on kirjallisuuskatsauksen mukainen. Sen avulla annetaan laaja kokonaiskuva käsiteltävästä aiheesta ja sillä pystytään myös kuvailemaan aiheen historiaa ja kehityskulkua. Narratiivisesta katsauksesta erotetaan tarvittaessa kolme toteuttamistapaa. Näitä ovat toimituksellinen-, kommentoiva- ja yleiskatsaus. (Salminen 2011, 7.)

4.2.2 Kyselytutkimus ja osallistava ryhmätyöskentely

Toiseen tutkimuskysymykseen saadaan vastauksia kyselyn ja osallistavan ryhmätyöskentelyn avulla. Osallistavan ryhmätyöskentelyn muotona tässä kehittämistyössä käytetään Vakka-Suomen Löytävän vanhustyön ohjausryhmän kokouksia.

Kysely- eli surveytutkimuksessa tutkija tekee yleensä kysymykset sekä vastausvaihtoehdot sisältävän strukturoidun kyselylomakkeen. Strukturoidulla lomakkeella tarkoitetaan jäsenneltyä, rakenteellista kyselylomaketta. Kyselyyn vastaaja on yleensä henkilö, jonka mielipiteitä, asenteita, ominaisuuksia ja käyttäytymistä tutkimuksen avulla selvitetään. (Menetelmäopetuksen tietovarannon www-sivut 2018.) Kyselyn eli mittarin suunnittelu on tärkeää. Perustana kyselylomakkeen suunnittelussa voidaan pitää tutkimussuunnitelmaa sekä tutkimuksen tavoitetta. Kyselyn onnistuminen edellyttää tutkijalta kykyä ottaa huomioon kyselyyn vastaajien ajankäyttö ja halukkuus vastata kyselyyn. (Vilkka 2015, 105.)

Kyselylomaketta laadittaessa on tärkeää ottaa huomioon lomakkeen laajuus, ulkonäkö sekä luottamusta herättävä lähtökohta. Kyselylomake tulee olla looginen ja kokonaisrakenteeltaan selkeä. Tärkeää on, että kaikkea oleellista kysytään mahdollisimman tarkasti ja avointen kysymysten käyttö on harkittua. Vastausohjeet tulee olla selkeästi esitetty. (Menetelmäopetuksen tietovarannon www-sivut 2018.)

Kyselyn saatekirje (Liite 1), kyselylomake (Liite 2) ja vastauskuori annetaan valituille Uudenkaupungin vanhustyön ja yhteistyötahojen asiantuntijoille. Saatekirje ja kyselylomake annetaan vastaajille henkilökohtaisesti ja vastausaika on kaksi viikkoa. Kyselylomakkeessa on 18 kysymystä ja lomake esitellään Uudenkaupungin kotihoidon sairaanhoitajilla (6 sairaanhoitajaa).

Kyselyyn valitut asiantuntijat edustavat laajaa, moniammatillista osaamista ja näkemystä vanhustyön asiantuntijatehtävistä. Tärkeää on kartoittaa laajasti asiantuntijoiden näkemyksiä etsivästä vanhustyöstä kunnan, seurakunnan ja kolmannen sektorin toimijoilta. Kysely annetaan yhteensä 27 henkilölle, joista 18 on Uudenkaupungin vanhus-

työn asiantuntijaa ja 9 on Uudenkaupungin vanhustyön yhteistyötahojen asiantuntijoita. Uudenkaupungin vanhustyön asiantuntijoista kysely annetaan vanhustyön johtajalle, -ohjaajalle, -sosiaalityöntekijälle, -vapaaehtoistyön koordinaattorille, vanhusneuvolan terveydenhoitajalle, päiväkeskusohjaajalle, kotihoidon esimiehille (2 esimestä), kotihoidon tiiminvetäjille (8 tiiminvetäjää), kotihoidon kuntoutusavustajalle, arviointi- ja kuntoutusosaston osastonhoitajalle sekä -lääkärille. Vanhustyön yhteistyötahojen asiantuntijoista kysely annetaan Uudenkaupungin seurakunnan diakoniatyön edustajille (5 diakonissaa), Uudenkaupungin ja Kalannin Suomen Punaisen Ristin (SPR) -osastojen puheenjohtajille ja SPR:n ikääntyneiden ystäväpalvelusta vastaaville edustajille.

Tässä kehittämistyössä kyselystä saadut tulokset ja niistä nousevat johtopäätökset käsitellään osallistavan ryhmätyöskentelyn avulla. Osallistavaan ryhmätyöskentelyyn osallistuvat henkilöt koostuvat Vakka-Suomen Löytävän vanhustyön ohjausryhmän jäsenistä. Ryhmätyöskentelyn avulla kyselystä saatuja tuloksia ja johtopäätöksiä pystytään keskusteluttamaan ohjausryhmään kuuluvien asiantuntijoiden kesken. Keskusteluista nousevia näkökulmia ja kehittämissuhteita käytetään hyväksi Uudenkaupungin etsivän vanhustyön suunnitelmaa laadittaessa.

5 KEHITTÄMISTYÖN VAIHEET JA TULOKSET

5.1 Kirjallisuuskatsauksen tulokset

Kirjallisuushaku toteutettiin Finna, Theseus sekä Melinda -tietokannoista ja sen tavoitteena oli löytää tutkimuksia etsivän vanhustyön toimintamalleista. Lisäksi kirjallisuushaun tavoitteena oli saada tietoa, millaista tutkimustiedon mukaan on hyvä ja laadukas etsivä vanhustyö. Hakusanoina käytettiin monia eri variaatioita, mutta haut eivät juurikaan tuottaneet osumia, joten kirjallisuushaku eri tietokannoista oli pettymys (Liite 3). Tietokannoista löytyi valituilla hakusanoilla ammattikorkeakouluopiskelijoiden tekemiä opinnäytetöitä, mutta osumaksi ei tullut yhtään Pro gradu -tutkielmaa. Yksi aiheeseen liittyvä Pro gradu -tutkielma löytyi Google-hakukoneen avulla, mutta se ei tarkemman tutustumisen jälkeen valikoitunut mukaan varsinaiseen kirjallisuuskatsaukseen.

Käyttäen hakusanana pelkästään ”etsivä vanhustyö” osumia tuli paljon, mutta lähemmän tarkastelun jälkeen löydetyt opinnäytetyöt eivät vastanneet kirjallisuushaulle asetettuja tavoitteita. Tarkennetun haun avulla (hakusana: etsivä vanhustyö toimintamalli) saatiin tarkempia osumia. Pro gradu -tutkimista lähinnä hakua osuivat tutkimukset ehkäisevään vanhustyöhön.

Tietokantahaun jälkeen karsinta tehtiin viidestä sopivimmasta julkaisusta, joista kirjallisuuskatsaukseen valittiin kolme teosta (Liite 4). Valinnat tehtiin pääosin teosten tiivistelmien, pohdintojen ja yhteenvetojen perusteella ja tavoitteena oli, että ne vastaavat kirjallisuushaun tavoitteisiin. Yksi tärkeä valintakriteeri oli tutkimuksen tutkimustehtävä, jonka toivottiin olevan linjassa tämän kehittämistyön kanssa. Taulukossa 2 on kuvattu valittujen tutkimusten tuloksia ja yhteenvetoja.

Tutkimusten tulosten ja yhteenvetojen pohjalta voidaan todeta, että yksi hyväksi havaittu tapa tavoittaa syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla olevia ikääntyneitä on Turun seudulle perustetun liikkuvan resurssikeskuksen toimintamallin käyttö. Liikkuvan resurssikeskuksen avulla tietoa ja asiantuntemusta viedään sinne missä ikääntyneet ovat. Jalkaantumista sinne, missä ikääntyneet kohdataan, pidetään kaiken kaikkiaan hyvin

tärkeänä toimintamuotona syrjäytyneiden tai syrjäytymisuhan alla olevien ikääntyneiden tavoittamiseen.

Kirjallisuuskatsauksen tulosten mukaan itse vanhusasiantuntijat arvostavat seurakunnan diakoniatyön järjestämää ryhmätoimintaa sekä retkiä. Myös seurakunnan työntekijöiden toteuttamia kotikäyntejä ikääntyneet arvostavat suuresti. Mertaniemen (2016) opinnäytetyön tulosten pohjalta korostuu käsitys siitä, että etsivä vanhustyö koetaan vielä vaikeaksi käsitteeksi ja etsivän vanhustyön toimintamalli on vakiintumaton toimintatapa myös vanhustyön asiantuntijoiden keskuudessa. Mertaniemen (2016) mukaan tärkeimmät etsivän vanhustyön kehittämishaasteet kohdistuvat organisaatorajat ylittävään yhteistyöhön ja painopisteen tulee olla syrjäytymisuhan alla olevien ikäihmisten tunnistamisessa ja tavoittamisessa.

Taulukko 2. Kirjallisuuskatsaukseen valitut tutkimukset

Tutkimuksen tekijä, julkaisuvuosi ja nimi	Tutkimustehtävät	Tutkimuksen aineisto ja menetelmät	Tutkimuksen päätulokset
Rahunen, S. & Järvenpää, S. 2014. Liikkuvan resurssikeskuksen perustamissuunnitelma.	Opinnäytetyön tarkoituksena oli laatia Liikkuvan resurssikeskuksen perustamissuunnitelma Turkuun.	Projektityö	Opinnäytetyön aihe, Liikkuvan resurssikeskuksen perustamissuunnitelman laadinta Turkuun syntyi Avoimet Ovet -hankkeen huomaamasta tarpeesta. Opinnäytetyön aiheena oli liikkuvan resurssikeskuksen perustamissuunnitelman laadinta. Liikkuva resurssikeskus on suora jatke Avoimet Ovet -hankkeen tavoitteelliselle etenemiselle. Suunnitelma tukee kotona asuvien ikäihmisten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä

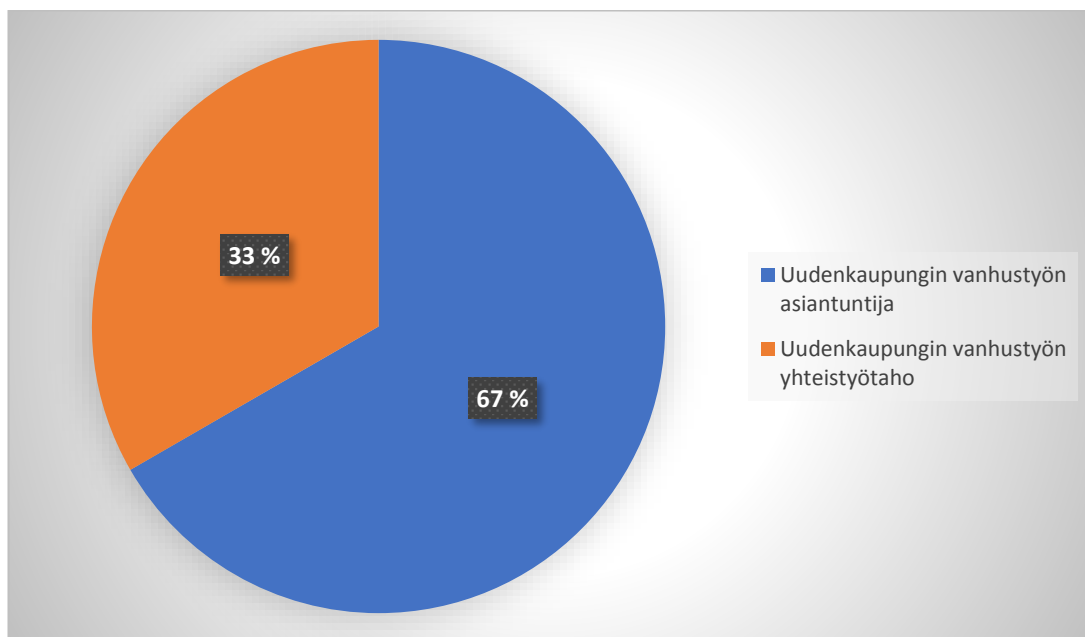
			ja vastaa näin ollen nyky- päivän vanhustyön haas- teisiin.
Kujala, J. & Mäki- nen, V. 2014. Yksinäisten vanhus- ten tavoittaminen seurakuntien diako- niatyön kautta.	Opinnäytetyön tar- koituksena oli haastatella van- husasiantuntijoita siitä, miten heitä itseään tai heidän tuntemiaan yksi- näisiä vanhuksia tulisi pyrkiä ta- voittamaan ja koh- taamaan. Opinnäy- tetyön tavoitteena oli myös saada ideoitua sekä ny- kyisiä että tulevia diakoniatyönteki- jöitä varten kei- noja, joilla tähän yksinäisten van- husten tavoittami- sen kasvavaan haasteeseen voi- daan tarttua. Li- säksi tavoitteena oli esitellä sekä hyväksi havaittuja ja käytännössä tes- tattuja menetelmiä ja tapoja tai mah- dollisesti luoda jopa uusia, innova- tiivisia keinoja.	Opinnäytetyössä käy- tettiin survey-tutki- musta ja saatu ai- neisto kerättiin struk- turoituna tai puo- listrukturoituna haas- tattelua käyttäen. Opinnäytetyö oli to- teutettu käyttäen laa- dullista tutkimusme- netelmää. Vanhusasiantunti- joilta (n = 75) saatu aineisto oli koottu käyttäen kyselylo- makeita. Lisäksi tutkimuk- sessa oli haastateltu kahdeksaa yksittäistä vanhusasiantuntijaa. Näiden lisäksi opin- näytetyöhön oli haas- tateltu ryhmähaastat- telumuodossa tai säh- köpostihaastatteluna myös kahden eri ro- vastikunnan diako- niatyöntekijöitä. Ryhmähaastatteluun osallistui 11 diako- niatyöntekijää ja säh- köpostihaastattelu oli lähetetty 15 diakonia- työntekijälle.	Seurakunnan diakoniapii- reissä käyvät vanukset arvostavat erityisesti seu- rakunnan järjestämää ryh- mätoimintaa sekä retkiä. Lisäksi seurakuntalaiset arvostavat sekä diakonia- työntekijän, papin että va- paaehtoisten suorittamia kotikäyntejä. Diakoniatyöntekijöiden vastauksista kävi ilmi heidän arvostuksensa te- kemäänsä työtä kohtaan. Työn ja kotikäyntien määrä koetaan suureksi ja se ahdistaa työntekijöitä. Diakoniatyöntekijät toi- vovat seurakuntaan lisä- resursseja. Tutkimuksen johtopää- töksenä todetaan myös, että yksi tärkeä tekijä tu- levaisuuden diakonia- työssä on vapaaehtoisten kouluttaminen ja ohjaa- minen kotikäyntityöhön vanhusten pariin.

		Aineiston analysointi tapahtui aineistolähtöistä sisällön analyysimenetelmää käyttäen.	
Mertaniemi, H. 2016. Esivä vanhustyö – Auttava käsi, siellä missä tarvitaan – Vanhustyön ammattilaisten näkemyksiä etsivään vanhustyöhön.	Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää vanhustyön ammattilaisten näkemyksiä etsivästä vanhustyöstä ja sen kehittämistä sekä löytää menetelmiä etsivän vanhustyön tekemiseen.	Opinnäytetyön aineisto oli kerätty teemahaastatteluilta ja siinä oli haastateltu kahden keskiuuren kaupungin kuutta vanhustyön ammattilaista. Aineiston analysointi toteutettiin sisällysanalyysin avulla.	Opinnäytetyön tulosten perusteella etsivä vanhustyö koettiin vaikeaksi käsitteeksi ja vakiintumattomaksi toimintamalliksi. Etsivän vanhustyön tärkeimmät kehittämishaasteet kohdistuivat organisaatorajat ylittävään yhteistyöhön sekä tiedonkulun parantamiseen. Opinnäytetyön tuloksena todetaan, että etsivän vanhustyön painopisteenä tulee olla syrjäytymisvaarassa olevien ikäihmisten tunnistaminen ja tavoittaminen.

5.2 Kyselyn tulokset

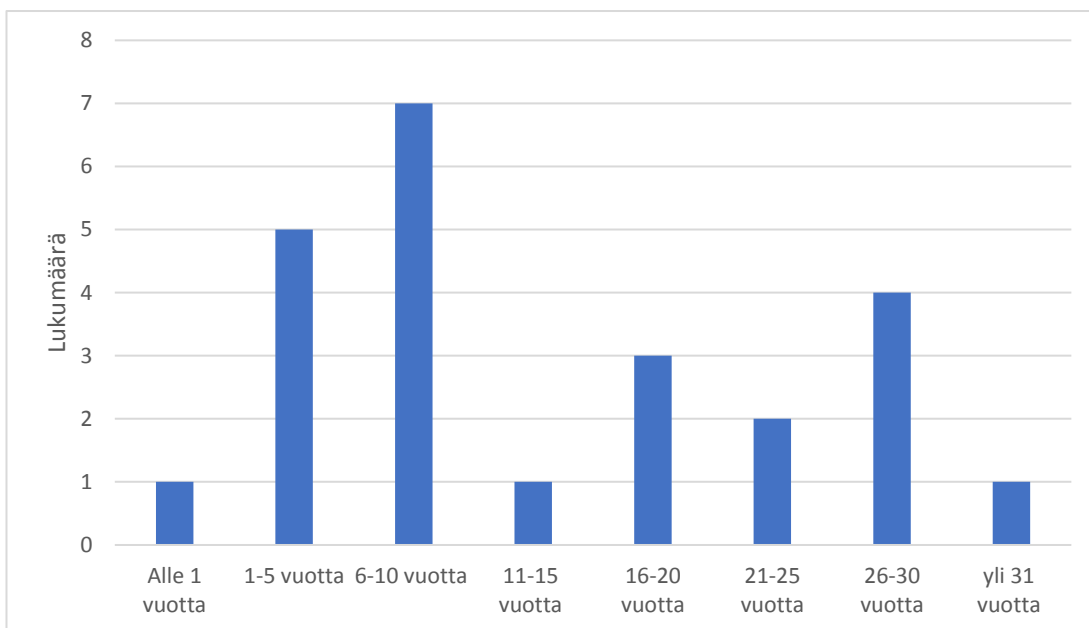
Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa Uudenkaupungin vanhustyön ja vanhustyön yhteistyötahojen asiantuntijoiden mielipiteitä siitä millainen pohjatieto heillä on etsivästä vanhustyöstä ja millainen näkemys heillä on etsivän vanhustyön tarpeesta Uudessa-kaupungissa. Kyselyitä annettiin yhteensä 27 kappaletta ja niitä palautui 24 kappaletta. Kyselyn vastausprosentti oli 89 %.

Kolme ensimmäistä kysymystä selvitti vastaajan taustatietoja ja vastaajan kokemusta Uudenkaupungin vanhustyön kehittämismyönteisyydestä. Ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin vastaajan taustatietoja, työskenteleekö vastaaja Uudenkaupungin vanhustyön asiantuntijana vai kuuluuko vastaaja Uudenkaupungin vanhustyön yhteistyötahojen edustajiin. Vastaajista 16 (67 %) oli Uudenkaupungin vanhustyön edustajia ja 8 (33 %) oli Uudenkaupungin vanhustyön yhteistyötahojen edustajia (Kuvio 2).

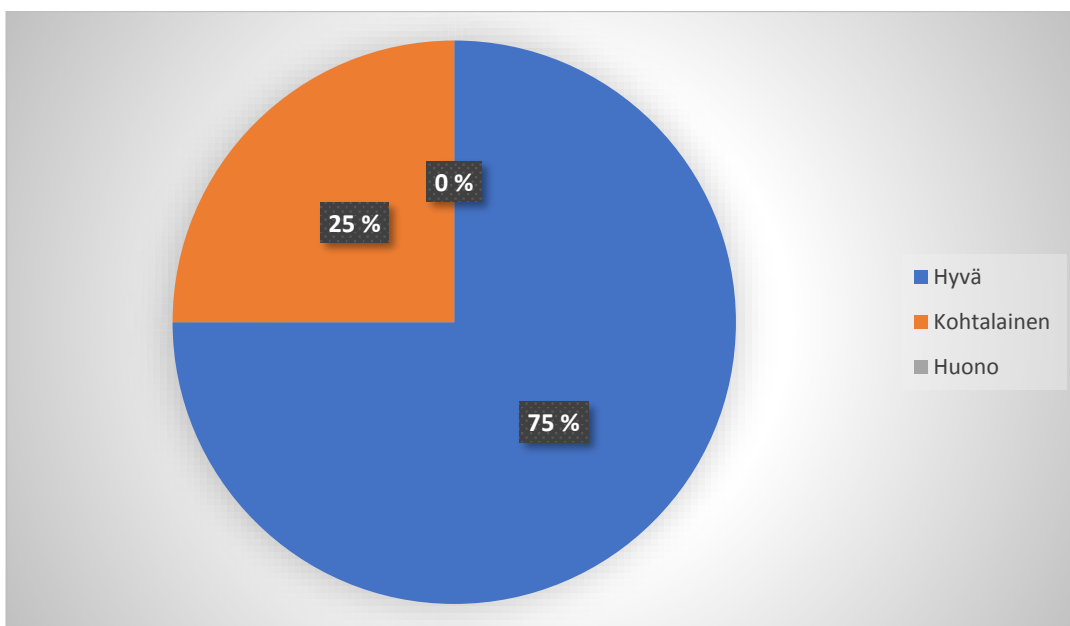
Kuvio 2. Vastaajan taustatiedot

Toisessa kysymyksessä vastaajalta kysyttiin hänen kokemustaan vuosina Uudenkaupungin ikääntyneiden parissa työskentelystä. Vastaajista seitsemällä oli 6-10 vuoden kokemus Uudenkaupungin ikääntyneiden parissa työskentelystä. Viidellä vastaajista oli kokemusta Uudenkaupungin ikääntyneiden parissa työskentelystä 1-5 vuotta ja neljällä vastaajista kokemusta oli 26-30 vuotta. Muiden vastaajien työkokemus ajoittui tasaisesti alle vuoden pituisesta kokemuksesta yli 31 vuoden kokemukseen (Kuvio 3).

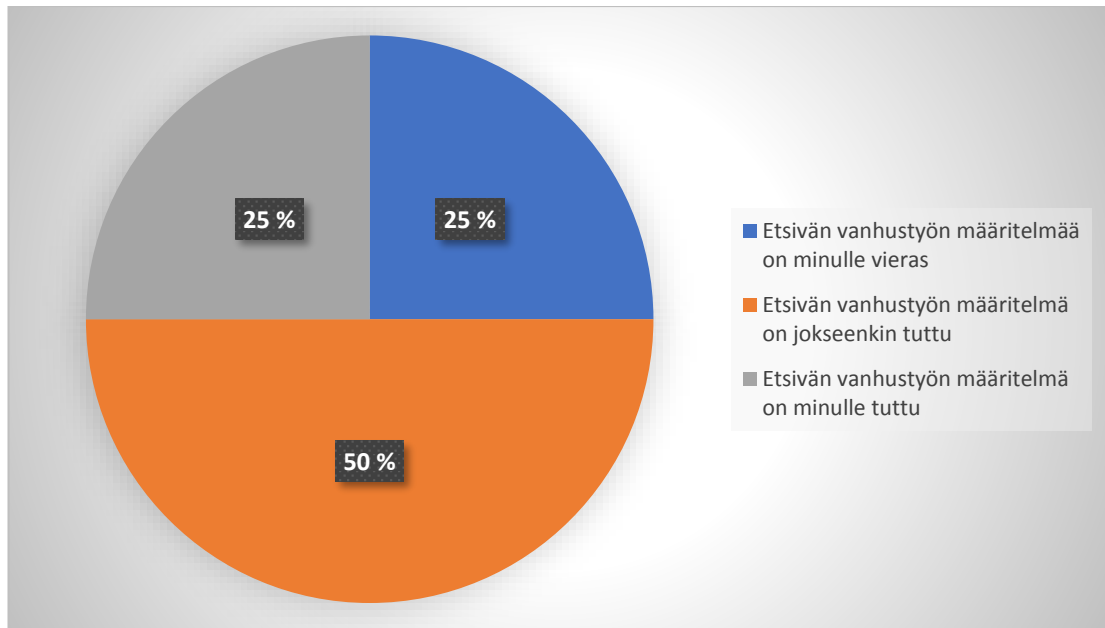
Kuvio 3. Työkokemus vuosina

Kolmannessa kysymyksessä kysyttiin vastaajan kokemusta Uudenkaupungin vanhustyön kehittämismyönteisyydestä. Uudenkaupungin vanhustyön kehittämismyönteisyys koettiin pääsääntöisesti hyväksi (75%) tai kohtalaiseksi (25%). Huonoksi ei kehitämismyönteisyyttä koettu yhdessäkään vastauksessa (Kuvio 4).

Kuvio 4. Uudenkaupungin vanhustyön kehittämismyönteisyys

Kysymyksissä 4 - 5 kysyttiin vastaajan tietämystä etsivän vanhustyön määritelmästä. Kuusi (25 %) vastaajaa kertoi, että etsivän vanhustyön määritelmä on heille tuttu ja kuusi (25 %) vastaajaa kertoi etsivän vanhustyön olevan heille vieras määritelmä. Puolelle (50 %) vastaajista etsivän vanhustyön määritelmä oli jokseenkin tuttu (Kuvio 5).

Kuvio 5. Etsivän vanhustyön tunnettavuus

Kyselyssä pyydettiin vastaajaa omin sanoin kuvaamaan etsivää vanhustyötä. Kyselyyn vastaajat kuvasivat etsivän vanhustyön olevan pääsääntöisesti ennaltaehkäisevää, löytävää toimintaa, jolla on yhteys lähinnä syrjäytyneisiin, heikko-osaisiin ikääntyneisiin.

”Etsivä vanhustyö on löytävää toimintaa, jonka avulla pyritään etsimään / löytämään syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla olevia ikäihmisiä.”

”Etsivä vanhustyö on luonteeltaan ennalta ehkäisevää toimintaa. Tavoitteena on löytää ajoissa syrjäytymisvaarassa olevat ikääntyneet.”

”Mahdollisuutta kartoittaa, löytää, tavoittaa vanhukset, jotka ovat yksinäisiä, syrjäytyviä. Vailla omaisten / ystävien apua ja tukea.”

”Löytää kotiin unohtuneita, syyistä tai toisesta. Tarvitsee hyviä ”hoksottimia”, kenties myös taitoa lukea rivien välistä – hyvää itsetuntemusta. Moni ikääntynyt henkilö ei mielellään myönnä / kerro tarvitsevänsä apua / tukea. Opeteltu pärjäämään yksin, avun tarve mielletään heikkoudeksi.”

Kyselyyn vastaajaa pyydettiin omin sanoin kuvaamaan myös etsivän vanhustyön tarkoitusta ja tavoitteita. Vastauksista nousi vahvasti esille ajatus siitä, että etsivän vanhustyön tarkoituksena ja tavoitteena on löytää syrjäytymisuhan alla olevia ikääntyneitä ja auttaa heitä pääsemään mukaan palveluiden piiriin.

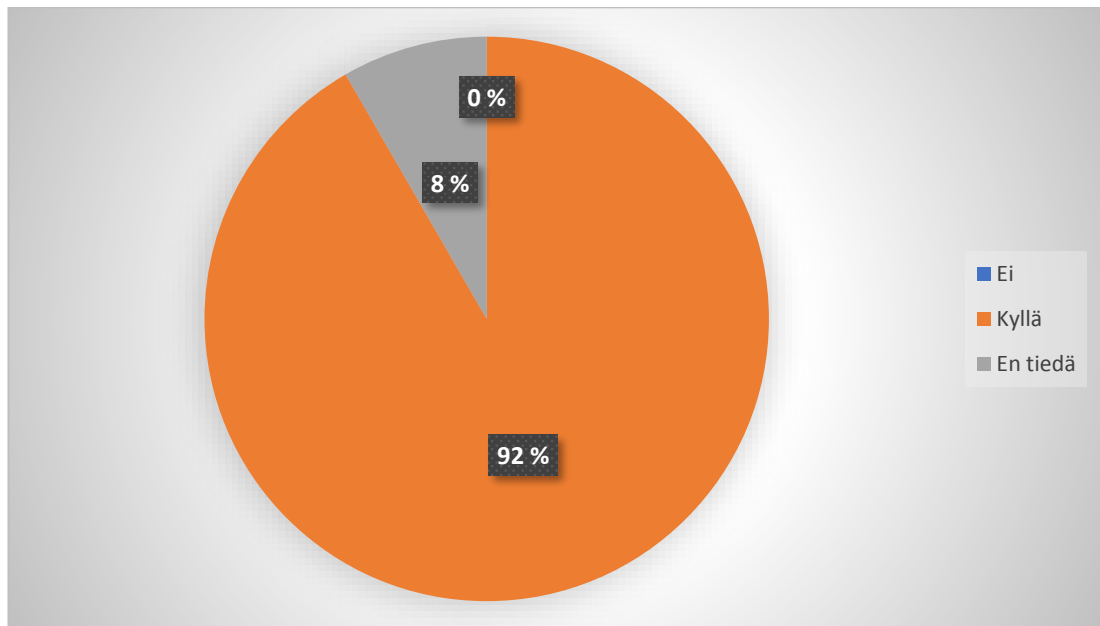
”Etsivän vanhustyön tarkoituksena on etsiä ja löytää vanhuksia, jotka ovat yksinäisiä, syrjäytyneitä tai jostain syystä jääneet palvelujärjestelmien ulkopuolelle.”

”Tavoitteena on löytää ikääntyneet yksinäiset syrjäytymisvaarassa olevat / jo syrjäytyneet ja vastata heidän avuntarpeisiin / saattaa heidät tarkoituksenmukaisten palvelujen piiriin.”

”Etsivän vanhustyön tavoitteena on löytää yksinäisyydestä kärsivät ja taloudellisesti ahdingossa olevat (ei asumistukea, hoitotukea, ei ttt-tukea haettuna), jotka eivät ole palveluitten piirissä. Kaikki ihmiset eivät välttämättä halua suurta verkostoa, mutta tarvittaessa olisi hyvä olla joku, johon ottaa yhteyttä. Jos rahatilanne on kovin tiukka, elämästä on vaikea nauttia jos ei ole rahaa ostaa ruokaa, lääkkeitä ja muita perustarvikkeita esim. patja ja petivaatteet tai vaatteet, polttopuut tms. Vanhus voi myös olla liikuntarajoitteinen ja tarvitsisi asunnon muutostöitä tai kuljetuspalveluita.”

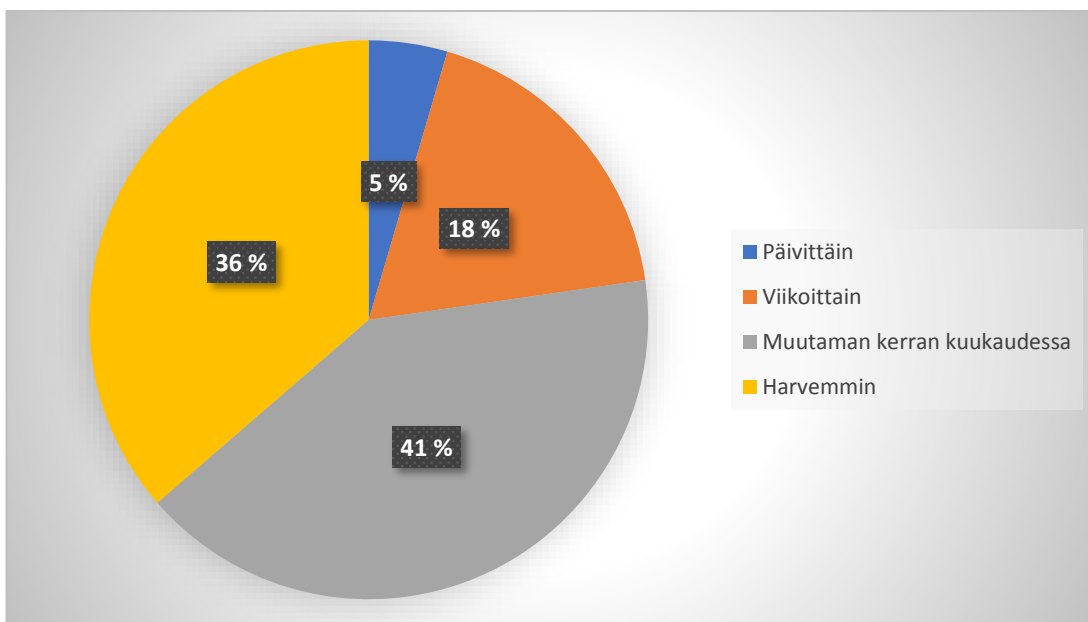
Kysymyksissä 6 - 9 kysyttiin vastaajan kokemusta siitä, onko Uudessakaupungissa syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla olevia ikääntyneitä, kuinka usein vastaaja heitä kohtaa ja missä kaupunginosassa he mahdollisesti asuvat.

Suurin osa, 22 (92 %) kyselyyn vastaajaa oli sitä mieltä, että Uudessakaupungissa on syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla olevia ikääntyneitä. Kukaan vastaajista ei ollut sitä mieltä, ettei Uudessakaupungissa olisi syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla olevia ikääntyneitä. Kaksi (8 %) vastaajaa ei osannut kertoa onko Uudessakaupungissa syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla olevia ikääntyneitä (Kuvio 6).

Kuvio 6. Vastaajan kokemus syrjäytyneistä tai syrjäytymisuhan alla olevista ikääntyneistä

Vastaajista yhdeksän (41 %) kohtaa syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla olevia ikääntyneitä muutaman kerran kuukaudessa, kahdeksan (36 %) vastaajaa kohtaa heitä vielä harvemmin. Päivittäin tai viikoittain syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla olevia ikääntyneitä kertoo kohtaavan viisi (23 %) vastaajaa (Kuvio 7).

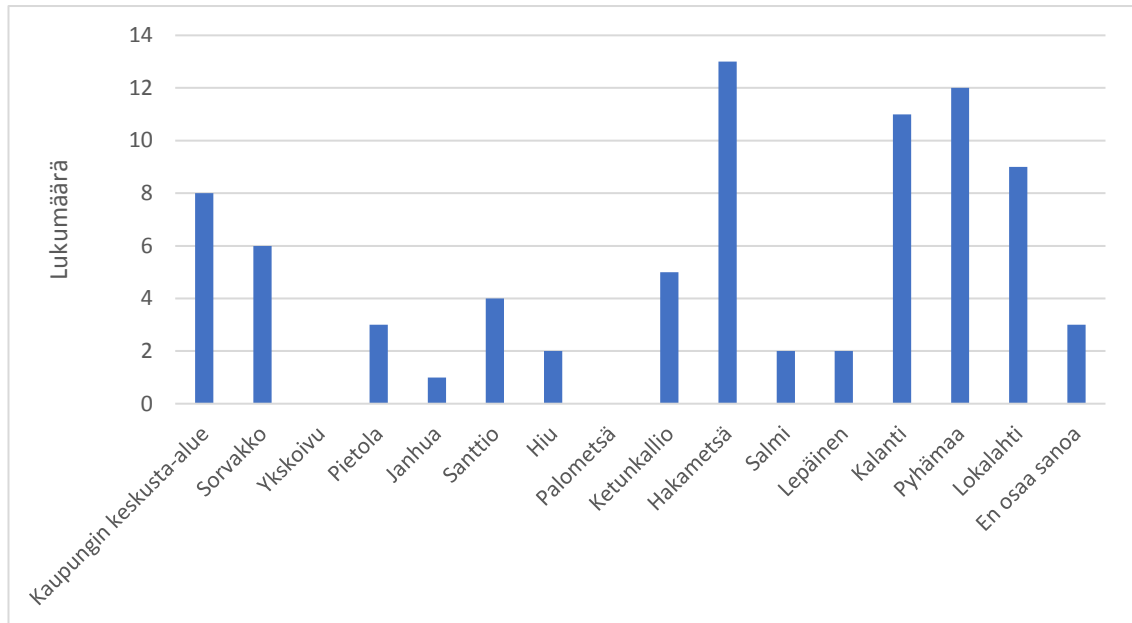

Kuvio 7. Syrjäytyneiden tai syrjäytymisuhan alla olevien ikääntyneiden kohtaaminen

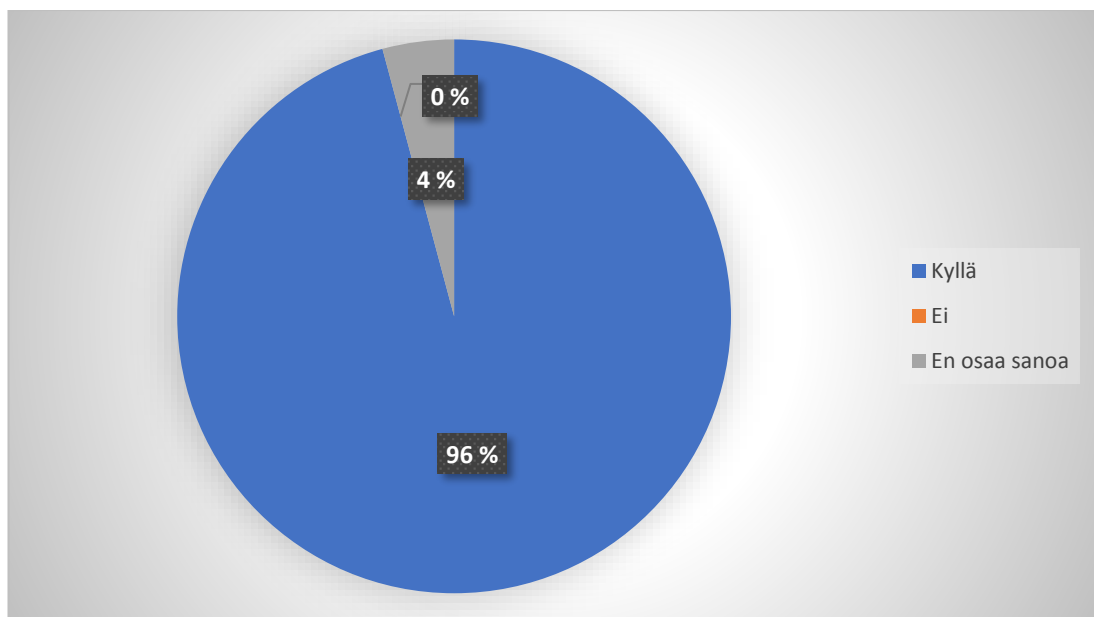
Kysyttäessä vastaajan mielipidettä, missä kaupunginosassa syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla olevia ikääntyneitä kohdataan, oli vastauksissa jonkin verran hajontaa. Tämä osittain johtunee siitä, mikä alue vastaajalle oli tutuin ja millä alueella hän mahdollisesti työskenteli. Suurimmaksi osaksi syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla olevia ikääntyneitä kohdataan kaupungin keskusta-alueella, Hakametsässä, Kalannissa, Pyhämaassa ja Lokalahdella (Kuvio 8). Kahteen vastaukseen oli kirjattu, että on vaikea nimetä jotain tiettyä kaupunginosaa, koska syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla olevia ikääntyneitä voi löytyä mistä tahansa. Tässä kysymyksessä vastaajan oli mahdollista valita yksi tai useampi vastausvaihtoehto.

Kaiken kaikkiaan vastaajista 23 (96 %) oli sitä mieltä, että myös Uudessakaupungissa on tarvetta etsivälle vanhustyölle. Yksi vastaajista ei osannut ottaa kantaa tähän kysymykseen (Kuvio 9).

Kuvio 8. Syrjäytyneiden tai syrjäytymisuhan alla olevien ikääntyneiden asuinalue

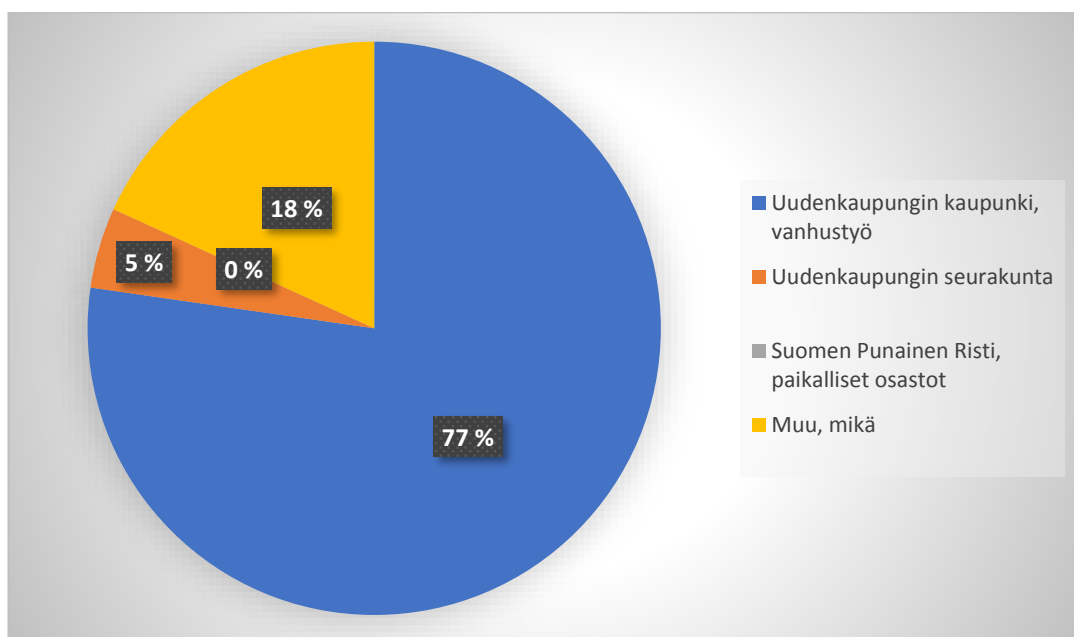

Kuvio 9. Etsivän vanhustyön tarpeellisuus Uudessakaupungissa

Kysymykset 10-17 tavoittelevat vastauksia kehittämistyön toiseen tutkimuskysymykseen. Kysymyksissä 10 – 11 tiedusteltiin vastaajan mielipidettä siitä minkä tahon tulisi tulevaisuudessa toteuttaa etsivää vanhustyötä Uudessakaupungissa ja kenellä pitäisi olla päävastuu toiminnasta.

Kaikki kyselyyn vastanneet olivat sitä mieltä, että etsivän vanhustyön toteutuksen tulee olla eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Kysymyksen vapaaseen vastaustilaan oli yhteistyön tekijöiksi mainittu poliisi ja palolaitos sekä kolmannen sektorin edustajat muun muassa vapaaehtoisjärjestöt, Martta-toiminta ja Lions-club. Lisäksi yhteistyön tekijänä ajatellaan toimivan myös vapaaseurakunta, katukirkko ja helluntaiseurakunta. Tärkeänä yhteistyötahon edustajana nähtiin myös omaiset, sukulaiset sekä asukasyhdistykset.

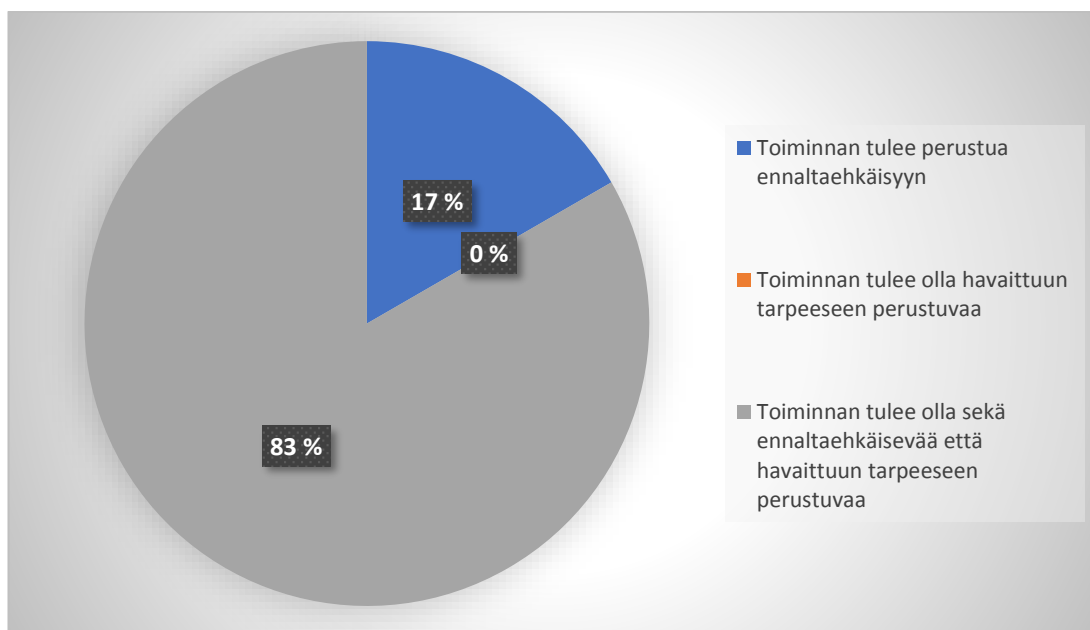
Vastaajista 17 (77 %) oli sitä mieltä, että päävastuu etsivän vanhustyön toteuttamisesta tulee olla kunnalla eli Uudenkaupungin kaupungin vanhustyöllä. Myös Fingerroosin säätiö päävastuun ottajana nähtiin mahdollisena. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että päävastuun ottaja voisi olla Uudenkaupungin seurakunta. Eräs vastaajista oli kirjannut, että sillä ei ole väliä kenellä on päävastuu toteuttamisesta, kunhan vastuu ja tehtäväkuvaus on selvää (Kuvio 10).

Kuvio 10. Päävastuu etsivän vanhustyön koordinoinnista

Kysymyksessä 12 kysyttiin vastaajan mielipidettä, tulisiko Uudenkaupungin vanhustyön tulevaisuudessa varata määrärahaa etsivän vanhustyön toteuttamiseen. Kaikki kyselyyn vastaajat olivat sitä mieltä, että etsivän vanhustyön toteuttamiseen tulee Uudenkaupungin vanhustyössä varata tulevaisuudessa määrärahaa.

Kysymys 13 selvitti vastaajan mielipidettä siitä, tuleeko etsivän vanhustyön perustua ennaltaehkäisevään näkökulmaan vai pitääkö sen perusta havaittuun tarpeeseen. Vastaajista 20 (83 %) oli sitä mieltä, että etsivän vanhustyön tulee olla sekä ennaltaehkäisevää että havaittuun tarpeeseen perustuvaa. Vastaajista 4 (17 %) oli sitä mieltä, että toiminnan tulee perustua ennaltaehkäisyyn. Ennaltaehkäisevän työn näkökulma nähtiin erittäin tärkeänä, koska kukaan vastaajista ei ollut sitä mieltä, että toiminnan tulisi olla pelkästään havaittuun tarpeeseen perustuvaa (Kuvio 11).

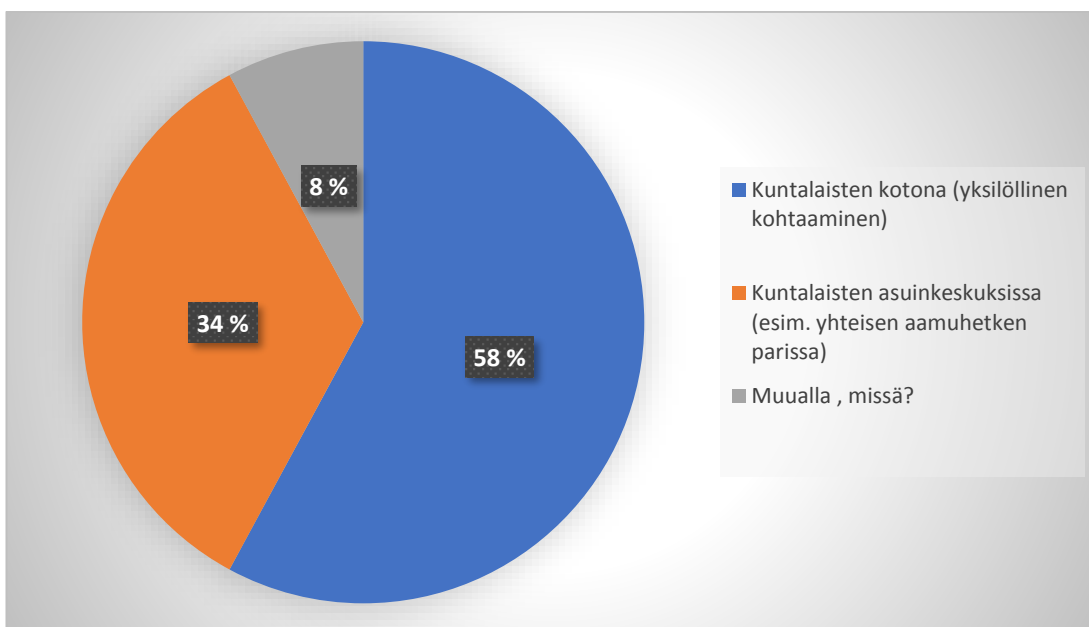

Kuvio 11. Etsivän vanhustyön ennaltaehkäisevä ja havaitun tarpeen näkökulma

Kysymykset 14 – 17 antoivat vastauksen siitä, miten etsivästä vanhustyöstä hyötyvät ikääntyneet tavoitetaan, missä ja miten etsivän vanhustyön tulee pääsääntöisesti fyysisesti tapahtua ja millä konkreettisilla keinoilla etsivää vanhustyötä tulisi tulevaisuudessa tuoda esille Uudessakaupungissa.

Vastauksissa nousi ilmi yhteistyötahojen hyvä tiedottaminen asiasta ja vastavuoroinen keskustelu heidän kanssaan. Todettiin, että yhteistyön tulee olla koko ajan aktiivista. Lisäksi saavuttamisen välineeksi nousi yleiset avoimet tilaisuudet ja asian hyvä markkinointi. Toivottiin, että saataisiin eri asuinalueille juurrutettu ajatus siitä, että ”koko kylä huolehtii”. Uudessakaupungissa toimivan vanhusneuvola Kompassin 70-vuotiaille suunnatut ikäkausitarkastukset ja 75-vuotiaille tehtävät hyvinvointia edistävät kotikäynnit nähtiin hyvänä saavuttamisen välineenä. Lisäksi vastauksissa oli maininta mahdollisen huoli-ilmoituslomakkeen käyttöönotosta, jonka kuka tahansa voisi täyttää ja ilmaista näin huolensa syrjäytyneestä tai syrjäytymisuhan alla olevasta ikääntyneestä. Huoli-ilmoituslomakkeen helppoa löytymistä ja mahdollisuutta täyttää se nimettömänä pidettiin myös tärkeänä.

Vastaajista 22 (58 %) oli sitä mieltä, että etsivän vanhustyön tulee tapahtua kuntalaisten kotona, yksilöllisen kohtaamisen muodossa. Vastaajista 13 (34 %) oli sitä mieltä, että etsivän vanhustyön tulee pääsääntöisesti jalkautua kuntalaisten asuinkeksuksiin. Lisäksi vartenotettavina paikkoina pidettiin muun muassa seurakunnan tiloja tai Sa-kunkulman päiväkeskusta (Kuvio 12).

Kuvio 12. Etsivän vanhustyön kohtaamispaikat

Kyselyssä kartoitettiin avoimen kysymyksen avulla vastaajan mielipidettä siitä, miten etsivän vanhustyön tulee pääsääntöisesti tapahtua. Vastauksissa kävi laajasti ilmi kahdenkeskisten tapaamisten tärkeys, asiakkaan yksilöllinen kohtaaminen esimerkiksi asiakkaan kotona. Tavoitteena on saada asiakkaat yksilöllisten ohjaus- ja neuvontatapamisten kautta mukaan yhteisölliseen toimintaan. Matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapisteitä pidettiin hyvinä vaihtoehtoina, samoin erilaisia info- ja yhteistilaisuuksia. Näiden vastausten ohella järjestettyä kuljetusmahdollisuutta eri tilaisuuksiin pidettiin tärkeänä. Jalkautuminen ruuanjakotilaisuuksiin pidettiin hyvänä keinona löytää mahdollisia etsivän vanhustyön asiakkaita.

Etsivän vanhustyön konkreettista, hyvää tiedottamista pidettiin tärkeänä. Esimerkkinä tiedottamisesta ehdotettiin muun muassa lyhyttä tiedotetta kuntalaisille kotiin, jossa olisi myös toiminnan yhteystietoja. Lisäksi pidettiin tärkeänä etsivän vanhustyön markkinointia eri tilaisuuksissa. Tiedottamista paikallislehdissä ja internetissä pidettiin myös hyvänä väylänä viedä tietoa kuntalaisille.

Kyselyn lopuksi vastaajalla oli halutessaan mahdollisuus jatkaa vastauksia tai kommentoida aihetta enemmän.

”Maaseudun ikääntyneiden tavoittaminen haasteellista, vaikka tavoitetaisiin → palvelut kaukana ja kuljetusmahdollisuutta ei ole.”

”Tosi tarpeellinen ja tärkeä asia! Kiitos Maria!”

Johtopäätöksenä kyselyyn vastanneiden asiantuntijoiden mukaan etsivän vanhustyön tulee Uudessakaupungissa olla sekä ennaltaehkäisevää että havaittuun tarpeeseen perustuvaa organisaatorajat ylittävää toimintaa ja yhteistyötä. Toiminnan tavoitteena on saada asiakkaat yksilöllisten ohjaus- ja neuvontatapamisten kautta mukaan yhteisölliseen toimintaan.

5.3 Osallistavan ryhmätyöskentelyn tulokset

Osallistava ryhmätyöskentely tapahtui Vakka-Suomen Löytävän vanhustyön ohjausryhmän kautta, johon myös tämän kehittämistyön tekijä kuuluu. Ohjausryhmä on koontunut tämän kehittämistyön aktiivisen työstämisen aikana yhteensä kaksi kertaa. Ensimmäinen ohjausryhmän kokous pidettiin 4.9.2018 ja toinen ohjausryhmän kokous pidettiin 16.11.2018. Lisäksi ennen ohjausryhmän perustamista tämän kehittämistyön tekijä sekä Uudenkaupungin vanhustyön johtaja kävivät tutustumassa Fingerroosin säätiön toimipaikkaan Turussa. Tämän vierailun tavoitteena ja tarkoituksena oli tutustua Fingerroosin säätiön toimintaan sekä sen kautta Turussa tehtävään löytävään vanhustyöhön. Lisäksi tarkoituksena oli alustavasti pohtia Fingerroosin säätiön ja Uudenkaupungin vanhustyön tulevaisuuden yhteistyötä etsivän vanhustyön osalta.

Vakka-Suomen Löytävän vanhustyön ohjausryhmä koostuu Uudenkaupungin kaupungin ja Laitilan kaupungin sosiaali- ja terveystieteiden edustajista, Laitilan terveystieteiden edustajista sekä Fingerroosin säätiön edustajista. Uudenkaupungin kaupungilta mukana ovat sosiaali- ja terveystieteiden johtaja, vanhustyön johtaja, kotihoidon esimies, vanhusneuvola Kompassin terveydenhoitaja sekä kotihoidon kuntoutusavustaja. Laitilan kaupungilta mukana ovat sosiaali- ja terveystieteiden johtaja, avopalvelujohtaja, Kaukolankodin johtaja sekä kuntoutus- ja virikeohjaaja. Laitilan terveystieteiden mukana ohjausryhmässä on kehittämis- ja myyntipäällikkö. Fingerroosin säätiön edustus ohjausryhmässä koostuu toimitusjohtajasta, löytävän vanhustyön koordinaattorista sekä kahdesta vanhustyön asiantuntijasta. Ohjausryhmän puheenjohtajana toimii Fingerroosin säätiön toimitusjohtaja ja sihteerinä Fingerroosin säätiön vanhustyön asiantuntija.

5.3.1 Vakka-Suomen Löytävän vanhustyön ohjausryhmän 1. kokoontuminen

Ensimmäinen ohjausryhmän kokoontuminen tapahtui Uudenkaupungin kaupungin virastotalolla 4.9.2018. Kokoontumisen tavoitteena oli Fingerroosin säätiön toimista esitellä ohjausryhmän jäsenille säätiön toimintaa sekä toiminta-ajatuksia. Tavoitteena oli tehdä tutuksi mitä etsivällä / löytävällä vanhustyöllä tarkoitetaan ja mitkä ovat sen tavoitteet. Osallistujien tutustuminen ja ryhmäytyminen olivat myös ensimmäisen ker-

ran tavoitteena. Ensimmäisen kokoontumiskerran aiheena oli myös tämän kehittämistyön osana tehdyn kyselyn tulosten ja johtopäätösten esittely sekä niiden mahdollinen hyödyntäminen Uudenkaupungin ja Laitilan etsivän vanhustyön toiminnan suunnittelussa.

Ohjausryhmän kokoontuminen noudatti perinteistä kokouskaavaa. Puheenjohtaja avasi kokouksen toivottamalla kaikki tervetulleiksi ja jatkoi kokouksen kulkua johtamalla vuorovaikutteista, keskustelevaa ohjausryhmää. Ohjausryhmän aluksi Fingerroosin säätiön toimitusjohtaja esitteli muistosäätiön toimintaa sekä toiminnan alkamista Vakka-Suomen alueella.

Fingerroosin säätiö on Markku Juhani Fingerroosin muistosäätiö ja työntekijöitä säätiöllä on 20. Fingerroosin säätiö on aloittelemassa Vakka-Suomessa toteutettavaa Löytävä vanhustyö -hanketta sekä Uudessakaupungissa että Laitilassa. Hanke on sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) rahoittama ja hankerahaa on myönnetty 170 000 €/vuosi. Hankkeen avulla halutaan tavoittaa kaikista vaikeimmat asiakastapaukset. Heitä ovat muun muassa päihdeongelmaiset ikääntyneet tai kuntalaiset, joiden mielenterveys on herkkä rikkoutumaan. Hankkeessa ennaltaehkäisevää näkökulmaa pidetään myös tärkeänä.

Alustuksen jälkeen ohjausryhmän jäsenet esittelivät itsensä. Uudenkaupungin sosiaali- ja terveysjohtaja toi esille Uudenkaupungin näkemyksen siitä, että päihteidenkäyttö yksinäisyydestä johtuen on lisääntynyt huolestuttavasti. Tämän vuoksi terveyspalveluiden puolella näkyy enenevässä määrin ikääntyneiden kaatumiset ja putoamiset, joiden taustalla on usein alkoholinkäyttö. Laitilan kuntoutus- ja virikeohjaaja ilmaisi Laitilan huolen siitä, että syvästi yksinäisiä tulisi löytää. Usein heidän, syvästi yksinäisten ikääntyneiden kommunikointitaidot ovat hävinneet ja niiden uudelleenelvyttäminen on vaikeaa.

Tämän kehittämistyön tekijä esitteli kyselyn tuloksia ja johtopäätöksiä ohjausryhmän jäsenille ja keskustelimme kyselyvastausten kautta kuntien tarpeista ja odotuksista etsivää vanhustyötä kohtaan. Keskustelun aikana tärkeimmäksi tavoitteeksi nousi etsi-

vän vanhustyön alkuun saattaminen sekä Uudessakaupungissa että Laitilassa. Keskustelussa todettiin moniammatillisen organisaatorajat ylittävän yhteistyön olevan etsivän vanhustyön perusta Vakka-Suomen alueella. Päävastuu etsivän vanhustyön toteutuksesta toivottiin kuuluvan Fingerroosin säätiölle. Edellä mainitut ajatukset, ehdotukset ja toiveet otettiin huomioon Uudenkaupungin etsivän vanhustyön suunnitelmaa laadittaessa. Kehittämistyön aihetta ja sen osumista juuri tämän hankkeen aloitukseen pidettiin erinomaisena asiana.

Lisäksi ohjausryhmässä käytiin läpi Fingerroosin säätiön kaupunkikohtaisia toimitilasioita. Uudessakaupungissa toimitila on löytynyt hyvin keskeiseltä paikalta kaupungin pääkadun varrelta. Kulku toimitilaan on esteetön.

Ohjausryhmän lopulla Löytävän vanhustyön koordinaattori kertoi Pilke-toiminnasta, joka on tarkoitus aloittaa viimeistään alkuvuonna 2019 myös Uudessakaupungissa osana etsivää vanhustyötä. Pilke-ryhmän vetäjistä toinen on Fingerroosin säätiön edustaja (vanhustyön asiantuntija) ja toinen on Uudenkaupungin vanhustyön edustaja. Uudenkaupungin vanhustyöstä Pilke-toiminnassa mukana on kotihoidon kuntoutusavustaja. Pilke-ryhmän kokoontumispaikaksi Uudessakaupungissa on alustavasti ajateltu Sakunkulman päivakeskusta.

Ohjausryhmän lopuksi kuultiin sekä Uudenkaupungin että Laitilan edustajien odotuksia Fingerroosin säätiön kanssa alkavalle yhteistyölle. Seuraava Vakka-Suomen Löytävän vanhustyön ohjausryhmän kokoontuminen sovittiin pidettäväksi 16.11.2018.

5.3.2 Vakka-Suomen Löytävän vanhustyön ohjausryhmän 2. kokoontuminen

Toinen ohjausryhmän kokoontuminen oli Laitilan kaupungintalolla 16.11.2018. Kokouksen avasi Fingerroosin säätiön toimitusjohtaja ja samalla sovimme, että hän vastaa kokouksen kulusta. Kokouksen aluksi päätettiin tämän kertaisen kokoontumisen olevan luonteeltaan enemmän yhteistyö- ja kumppanuusryhmä kuin varsinainen ohjausryhmä.

Kokouksen tavoitteeksi tuli esityslistan mukaisesti Vakka-Suomen löytävän vanhustyöhankeksen tilannekatsauksen esittely, Turun Löytävän työn esittely, Uudenkaupungin ja Laitilan työtilojen läpikäyminen sekä Pilke-toiminnan esittely. Lopuksi tavoitteena oli tuoda esille ohjausryhmän jäsenten toiveita ja näkemyksiä toiminnan jatko-suunnittelulle.

Löytävän vanhustyön Vakka-Suomen tilannekatsaus esiteltiin hankkeen vanhustyön asiantuntijoiden toimesta. Tilannekatsauksesta kävi ilmi, että asiakastyö on käynnistynyt sekä Uudessakaupungissa että Laitilassa. Uudessakaupungissa asiakkuuksia on ollut kymmenen, Laitilassa neljä. Asiakkaiden keski-ikä on Uudessakaupungissa ollut 76-vuotta ja he ovat tulleet Löytävän vanhustyön asiakkaaksi kotihoidon, omaisten, ystävien tai sosiaalityön kautta. Todettiin myös, että Fingerroosin säätiön vetämät Tarina-ryhmät ovat päässeet aloittamaan ja verkostotapaamisia eri tilaisuuksiin on ollut useita.

Kokouksessa kuultiin myös Turun Löytävän työn esittelyä ja kokemuksia Turun Pilke-toiminnasta. Vuorovaikutuksellisen keskustelun päätteeksi todettiin ja päätettiin, että Pilke-ohjaajakoulutukset pääsevät alkamaan Sininauhaliiton vetämänä loppuvuodesta 2018. Pilke-ryhmät pyritään aloittamaan kummassakin kaupungissa alkuvuonna 2019.

Kokouksen lopuksi käytiin keskustellen läpi osallistujien toiveita ja näkemyksiä. Jatkotavoitteeksi nousi yhteistyön jatkaminen ja syventäminen eri toimijoiden muun muassa kolmannen sektorin kanssa. Tavoitteena on pyrkiä hyödyntämään Fingerroosin säätiön Löytävä vanhustyö kuntalaisten hyvinvoinnin edistäjänä. Seuraava Vakka-Suomen Löytävän vanhustyön ohjausryhmän kokoontuminen sovittiin pidettäväksi 13.3.2019.

6 ETSIVÄN VANHUSTYÖHÖN TOIMINTAMALLI UUDENKAUPUNGIN VANHUSTYÖHÖN

Kehittämistyön tarkoituksena oli kehittää etsivän vanhustyön toimintamalli Uudenkaupungin vanhustyöhön (Kuvio 13). Toimintamallin tavoitteena on tavoittaa ne uusi-kaupunkilaiset ikääntyneet, jotka ovat syrjäytymisuhan alla tai jo syrjäytyneet ja joita nykyinen palvelujärjestelmä ei tavoita. Toimintamalli pohjautuu pitkälti kesällä vuonna 2018 teetettyyn kyselyyn ja siitä saatuihin vastauksiin.

Kysely suunnattiin Uudenkaupungin vanhustyön asiantuntijoille ja vanhustyön yhteistyötahojen asiantuntijoille. Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa Uudenkaupungin vanhustyön ja vanhustyön yhteistyötahojen asiantuntijoiden mielipiteitä siitä millainen pohjatieto heillä on etsivästä vanhustyöstä. Lisäksi kyselyn avulla kartoitettiin asiantuntijoiden näkemyksiä etsivän vanhustyön tarpeesta Uudessakaupungissa. Kyselyyn vastanneiden asiantuntijoiden mukaan etsivän vanhustyön tulee Uudessakaupungissa olla sekä ennaltaehkäisevää että havaittuun tarpeeseen perustuvaa organisaatorajat ylittävää toimintaa ja yhteistyötä (Kuvio 11). Toiminnan tavoitteena on saada asiakkaat yksilöllisten ohjaus- ja neuvontatapaamisten kautta mukaan yhteisölliseen toimintaan.

Kyselyn tulokset ja johtopäätökset käsiteltiin Vakka-Suomen Löytävän vanhustyön ohjausryhmän kokoontumisissa. Vuorovaikutuksellisista keskusteluista nousseita näkökulmia ja kehittämis ehdotuksia pyrittiin käyttämään hyväksi Uudenkaupungin etsivän vanhustyön suunnitelman laadinnassa. Lisäksi laadittu toimintamalli pohjautuu aiempaan tutkimus- ja kirjallisuustietoon. Toimintamallissa otetaan huomioon jo käynnissä oleva yhteistyö Uudenkaupungin vanhustyön, Fingerroosin säätiön ja Liikkuvan resurssikeskuksen välillä.

Päävastuu etsivän vanhustyön toteuttamisesta Uudessakaupungissa on Fingerroosin säätiöllä (Kuvio 13). Kuntalaiset osaavat tulevaisuudessa hyvän ja aktiivisen tiedottamisen vuoksi entistä herkemmin ilmoittaa huolensa syrjäytymisuhan alla olevasta tai jo syrjäytyneestä ikääntyneestä joko Uudenkaupungin vanhustyön toimijoille tai Fingerroosin säätiön edustajille. Ilmoittaminen tapahtuu pääsääntöisesti suoralla yhtey-

denotolla tai huoli-ilmoituksen avulla. Huoli-ilmoitusta on kuvattu tarkemmin kohdassa 6.3. Viranomaisen ilmoitusvelvollisuus (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista 980/2012 § 25) on Uudessakaupungin alueella hyvin omaksuttu ja ilmoituksia tulee muun muassa pelastustoimen taholta.

Huoli-ilmoituksen tullessa työntekijälle (Uudenkaupungin vanhustyön työntekijä tai Fingerroosin säätiön työntekijä) alkaa asiakkaan tilanteen selvittäminen. Asiakkaaseen otetaan yhteyttä ja prosessi lähtee käyntiin. Asiakkaan suostumus moniammatilliseen toimintaan kysytään ennen tiiviimmän yhteistyön alkamista. Moniammatillinen yhteistyö asiakkaan kohdalla voi tarkoittaa yhteistyötä muun muassa Uudenkaupungin vanhustyön, Fingerroosin säätiön, Uudenkaupungin seurakunnan ja/tai kolmannen sektorin välillä.

Etsivän vanhustyön asiakkuuden tavoitteena on mahdollistaa asiakkaalle joustavat, oikea-aikaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut ja/tai tukea asiakasta hänen elämäntilanteeseensa liittyvissä asioissa. Tavoitteena on saada asiakkaat yksilöllisten ohjauks- ja neuvontatapaamisten kautta mukaan yhteisölliseen toimintaan. Asiakkaan tarvitsema palvelu voi olla esimerkiksi sosiaalietuuksien hakeminen, kotihoidonpalvelut, Pilke-toimintaan liittyminen tai vapaaehtoisen ulkoiluystävän saanti. Asiakkuus saattaa ikääntyneen kohdalla olla vain hetkellistä avun tarvetta, tarve voi olla myös pidempikestoista, jopa pysyvää.

Kuvioon 13 viitaten Uudenkaupungin etsivän vanhustyön suunnitelman kulmakiviksi muodostuu *toimintatavan hyvä tiedottaminen, tutuksi tekeminen sekä markkinointi. Organisaatorajat ylittävä toiminta* nähdään myös yhtenä suunnitelman kulmakivenä, samoin *ilmoitusta ikääntyneen palveluntarpeesta*. Seuraavissa luvuissa kuvataan näitä osa-alueita tarkemmin. Lisäksi Uudenkaupungin etsivän vanhustyön suunnitelmassa korostuu Fingerroosin säätiön toiminta, Pilke-toiminta sekä Liikkuva resurssikeskus (Kuvio 13).

6.1 Tiedottaminen ja tutuksi tekeminen

Kyselyssä vastaajat nostivat esille toimintatavan hyvän tiedottamisen ja markkinoinnin. Tärkeänä pidettiin, että toimintaa tehdään jatkuvasti tutuksi. Tähän haasteeseen on pystytty osin jo vastaamaan. Lehtiartikkelit etsivästä vanhustyöstä toteutettiin lokakuussa vuonna 2018 Fingerroosin säätiön toimesta muutamassa Vakka-Suomen alueen paikallislehdissä. Lisäksi Fingerroosin säätiön Vakka-Suomen alueen hanketyöntekijät ovat aktiivisesti jalkautuneet kertomaan toiminnasta Uudenkaupungin eläkeläisjärjestöille, Sakunkulman päiväkeskuksen tilaisuuteen, Uudenkaupungin seurakuntaan, Suomen Punaisen Ristin Uudenkaupungin osastoon sekä paikallisten kauppojen auloihin. Fingerroosin säätiön edustajat olivat myös kesällä vuonna 2019 vuosittaisessa senioritoritapahtumassa kertomassa etsivän vanhustyön toiminnasta Uudessakaupungissa. Aktiivinen toimintatavan tiedottaminen ja markkinointi jatkuu edelleen. Fingerroosin säätiön toimesta järjestetään vanhustyön monialainen seminaari Uuteenkaupunkiin, jossa pääpainona on etsivä vanhustyö. Seminaarin ajankohta ajoittuu vuoden 2019 loppusyksyyn.

6.2 Organisaatorajat ylittävä yhteistyö ja toiminta

Kyselyyn vastaajista 77% oli sitä mieltä, että Uudessakaupungissa etsivän vanhustyön päävastuun ottaja pitää olla Uudenkaupungin vanhustyö (Kuvio 10). Virkamieskeskusteluiden ja Fingerroosin säätiön tapaamisten pohjalta päävastuu etsivän vanhustyön toteuttamisesta on tulevaisuudessa Fingerroosin säätiöllä. Uudenkaupungin vanhustyö tulee olemaan Fingerroosin säätiön aktiivinen kumppani etsivän vanhustyön toteuttamisessa ja näin etsivä vanhustyö tulee tulevaisuudessa näyttäytymään Uudessakaupungissa organisaatorajat ylittävänä toimintana.

Uudenkaupungin vanhustyön edustajat osallistuvat tiiviisti Vakka-Suomen Löytävän vanhustyön ohjausryhmään ja lisäksi Uudenkaupungin vanhustyöstä osoitetaan yhden työntekijän viikoittainen työpanos Löytävän vanhustyön Pilke-toimintaan.

Keväällä vuonna 2018 Uudenkaupungin vanhustyö aloitti yhteistyön Liikkuvan resurssikeskuksen kanssa. Liikkuva resurssikeskus on Turun Lähimmäispalveluyhdistys

ry:n alaista toimintaa. Yhteistyössä on kaksi kertaa järjestetty palveluautotapahtuma Uudenkaupungin maaseutualueille Kalantiin, Pyhämaahan ja Lokalahdelle, joiden tavoitteena oli antaa ohjausta ja neuvontaa ikääntyneille ja heidän läheisilleen. Lisäksi tavoitteena oli ikäihmisten omien toiveiden ja tarpeiden kuuleminen ja niiden vieminen eteenpäin Uudenkaupungin vanhustyölle. Tämän kehittämistyön tekijä oli palveluautotapahtumissa mukana Uudenkaupungin vanhustyön edustajana. Lisäksi ensimmäisessä tapahtumassa oli mukana Kansaneläkelaitoksen edustaja ja toisessa tapahtumassa Turun lähimmäispalveluyhdistyksen kaksi työntekijää esitteli Konstikoppa – nykyteknologiaa – pienapuvälineitä ikääntyvien arkea helpottamaan.

Yhteistyö seurakunnan ja kolmannen sektorin kanssa on suunniteltu tiiviiksi. Uudenkaupungin vanhustyön sekä Fingerroosin säätiön asiantuntijoilla on tietämys sekä Uudenkaupungin seurakunnan ja paikallisen kolmannen sektorin toimijoiden tarjoamista palveluista. Aktiivinen toimintatavan tiedottaminen pyritään pitämään aktiivisena myös seurakuntaan ja kolmannen sektorin toimijoille päin.

6.2.1 Fingerroosin säätiö

Fingerroosin säätiö on yritysneuvos Markku Juhani Fingerroosin muistosäätiö. Markku Fingerroos esitti vuonna 2008, että hänen nimeensä perustettaisiin Markku Juhani Fingerroosin muistosäätiö. Silloiseksi säätiön puheenjohtajaksi kutsuttiin yleislääketieteen emeritaprofessori Sirkka-Liisa Kivelä hänen vanhusten hyväksi tekemän työn johdosta. Muistosäätiö rekisteröitiin 23.2.2011. (Fingerroosin säätiön www-sivut 2019.)

Säätiön tavoitteena on edistää ikääntyneiden henkistä ja fyysistä hyvinvointia Turun seudulla. Pyrkimyksenä on eriarvoisuuden vähentäminen ja osallisuuden edistäminen. Säätiön tavoitteena on myös palvella vanhuksia ja heidän omaisiaan järjestämällä koulutusta sekä kuntouttavaa pienryhmä- ja yksilötoimintaa. Lisäksi säätiö tukee ikääntyneiden hyvinvointia edistävää toimintaa. Toiminnan tavoitteena on osallistaa eri ikäryhmät vanhusten hyvinvointia edistämään. (Fingerroosin säätiön www-sivut 2019.)

Tavoitteisiin pyritään pääsemään muun muassa toisiltamme oppien ”sukupolvet yhdessä” periaatteen avulla. Fingerroosin säätiö pyrkii pitämään yhteistyön tiiviinä viiranomaisten, järjestöjen, seurakunnan, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa. Fingerroosin säätiö haluaa olla tulevaisuuden toimija Turun seudulla ja se haluaa olla tunnettu luotettavuudestaan ja asiantuntijuudestaan. Säätiö haluaa olla tunnettu ja arvostettu toimija ikääntyneiden keskuudessa. Pyrkimyksenä on, että toiminnasta välittyisi kokonaisvaltainen ihmiskäsitys sekä vastuu ikääntyneiden henkisestä, psyykkisestä ja fyysisestä toiminnasta. (Fingerroosin säätiön www-sivut 2019.)

Fingerroosin säätiön arvot pohjautuvat ikääntyneistä huolehtimiseen lähimmäisen rakkaudella, organisaatorajat ylittävään toimintaan ja yhdessä tekemiseen. Lisäksi toiminnan vaikuttavuus ja oikeudenmukaisuus ovat säätiön arvopohjan perustana. Nykytoiminta Fingerroosin säätiössä perustuu tavoitteiden toteuttamiseen. Säätiö kehittää, juurruttaa ja vakinaistaa erilaisia ja uusia toimintamalleja, joiden avulla edistetään Turun seudun ikääntyneiden hyvinvointia. Kohderyhmä on kattava, mutta erityisesti töitä tehdään ikääntyneiden parissa, jotka jäävät herkästi erilaisiin palvelukatveisiin. Näitä ryhmiä ovat muun muassa yksinäiset, masentuneet, pelokkaat ja päihdeongelmaiset ikääntyneet ja heidän läheisensä. Fingerroosin säätiön toimintamuotoja ovat löytävän työn lisäksi tarinatupa, ikääntyneiden huolipiste sekä ryhmätoiminta.

6.2.2 Pilke-toiminta

Pilke-toiminta on ammatillisesti ohjattua, vertaistuellista ryhmätoimintaa. Toiminta on maksutonta ja se on suunnattu ikääntyneille yli 60-vuotiaille henkilöille, joilla on tai on ollut päihdeongelmia. Toiminnan alku on Helsingin Diakonialaitokselta vuonna 2002 ja sitä on kehitetty Sininauhaliiton ”Liika on aina liikaa -ikäntyminen ja alkoholi” -hankkeen osana vuosina 2005-2011. Vuodesta 2012 alkaen Sininauhaliitto on ottanut päävastuun Pilke-toiminnan kehittamisestä ja sen levittämisestä uusille paikkakunnille. Pilkeohjaajakoulutukset ovat Sininauhaliiton alaista koulutusta. Pilke-ryhmää ohjaa kaksi ohjaajaa, jotka molemmat ovat sosiaali- ja terveystieteiden ammattilaisia. (Sininauhaliiton vww-sivut 2019.)

Pilke-ryhmien toiminta perustuu matalan kynnyksen kohtaamiseen. Ryhmiin saa osallistua sellaisena kuin on. Päihteettömyysvaatimusta tai vaatimusta raitistumisesta ei tarvitse olla. Ryhmään saa tulla myös päihtyneenä. Pilke-ryhmä kokoontuu pääsääntöisesti kerran viikossa, samassa paikassa samaan aikaan. Viikoittainen tapaaminen alkaa yhteisellä aamupalalla ja kuulumisten vaihtamisilla. Tapaamisissa myös pelaillaan, kokeillaan kädentaitoja ja tehdään retkiä. Tekeminen perustuu pitkälti Pilke-ryhmäläisten omiin haluihin ja mieltymyksiin. (Sininauhaliiton [www](http://www.sini.fi)-sivut 2019.)

6.2.3 Liikkuva resurssikeskus

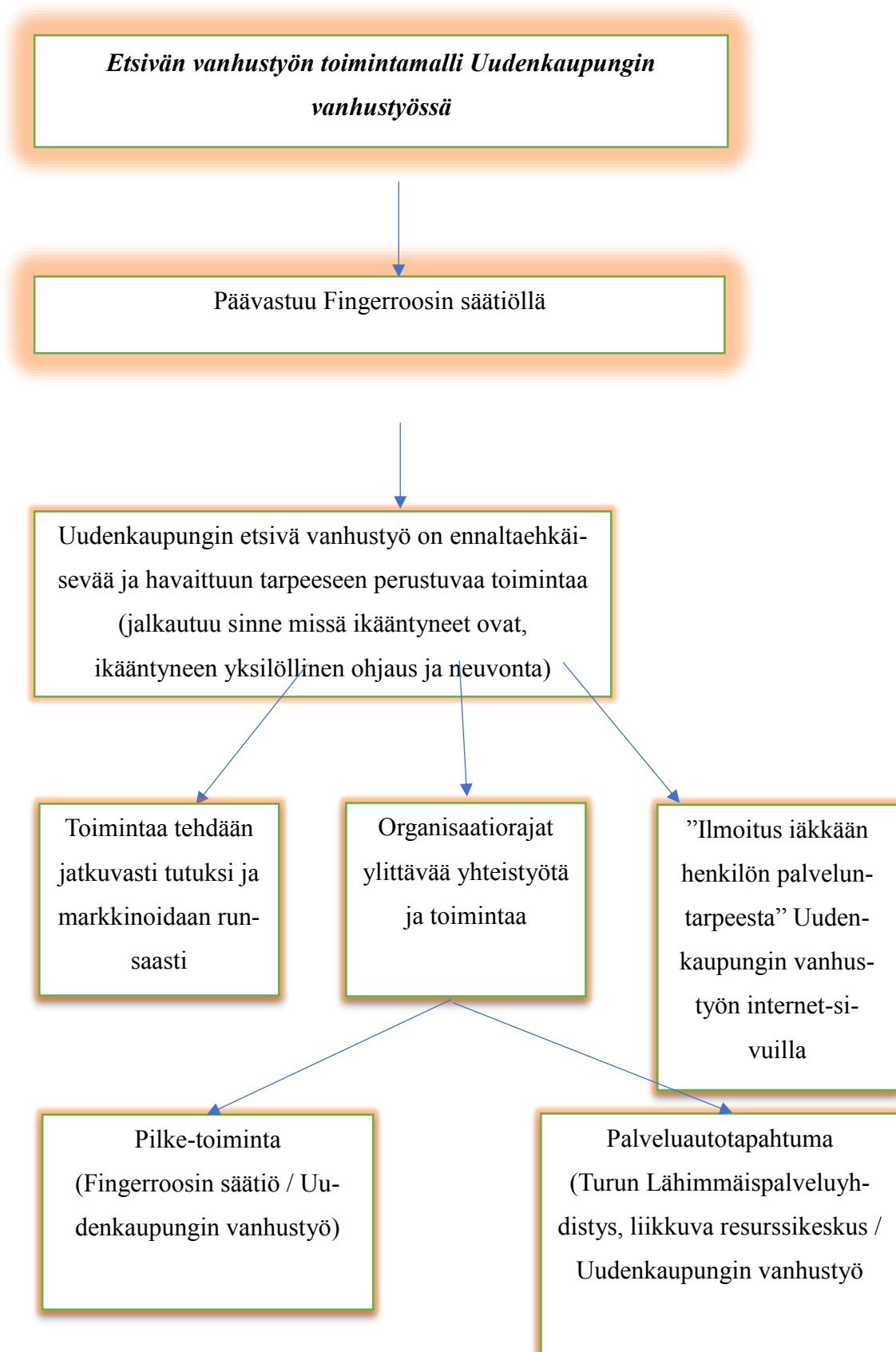
Liikkuva resurssikeskus on Turun Lähimmäispalveluyhdistys ry:n ja Turun kaupungin kumppanuushanke, jonka tavoitteena on viedä Turun eri alueille sekä järjestöjen että kaupungin neuvontapalveluita. Varsinais-Suomen keskitetyn asiakas- ja palveluohjauksen 2016-2018 (KomPASSi-hanke) avulla on mahdollistunut liikkuvan neuvontapisteen vierailut myös maakuntiin yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa. (Liikkuvan resurssikeskuksen tiedote, kevät 2018). Palveluautotapahtuma Uudenkaupungin alueella linkittyy kiinteästi Uudenkaupungin etsivän vanhustyön toimintamalliin ja on tärkeä kontakti Uudenkaupungin maaseutualueiden ikääntyneiden asukkaiden tavoittamiseen. Uusikaupunki on sitoutunut jatkamaan yhteistyötä Turun Lähimmäispalvelu ry:n kanssa ainakin 31.12.2019 asti.

Rahusen ja Järvenpään geronomiopintojen opinnäytetyön tuotos ”Liikkuvan resurssikeskuksen perustamissuunnitelma” suunniteltiin toimimaan vastavuoroisesti ja kaksisuuntaisesti. Samalla se tukee Turussa tapahtuvaa etsivää ja löytävää vanhustyötä. Suunnitelmassa pidettiin tärkeänä, että resurssikeskus tulee viemään ikäihmisille tietoa Turun kaupungin ikäihmisille järjestämästä toiminnasta, tapahtumista ja ryhmistä. Tärkeänä pidettiin myös, että resurssikeskuksesta saa ajantasaista tietoa vapaaehtoisuustoimintaa järjestävistä tahoista, joiden kautta ikäihminen saa tietoa muun muassa ”saattaja-avusta” osallistuakseen järjestettävään toimintaan. (Rahunen & Järvenpää 2014, 42-43, 47-49.)

6.3 Ilmoitus ikääntyneen palveluntarpeesta

Kyselyn vastauksissa kävi ilmi niin sanotun huoli-ilmoituksen helppoa löytymistapaa ja toivottiin mahdollisuutta täyttää huoli-ilmoitus nimettömänä. Huoli-ilmoitus on Fingerroosin säätiön laatima lomake, jonka avulla kuka tahansa voi ilmaista huolensa esimerkiksi syrjäytyneestä tai syrjäytymisuhan alla olevasta ikääntyneestä. Uudenkaupungin vanhustyön internet-sivuilta löytyy tällä hetkellä lomake ”Ilmoitus iäkkään henkilön palveluntarpeesta”, joka viittaa lakiin ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvasta 980/2012 § 25. Keskusteltavaksi Fingerroosin säätiön kanssa jää, tuleeko tulevaisuudessa löytymään molemmat lomakkeet Uudenkaupungin vanhustyön Internetsivuilta vai pystytäänkö lomakkeita mahdollisesti yhdistämään.

Kuvio 13. Etsivän vanhustyön toimintamalli Uudenkaupungin vanhustyössä

7 KEHITTÄMISTYÖN LUOTETTAVUUS JA EETTISYYS

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon kehittämistyön tulisi läheisesti liittyä työelämään ja sillä tulee olla vahva tutkimusnäyttö (Rantanen 2008, 127-128). Kehittäminen edellyttää vahvaa tutkimuksellista otetta ja kehittämistyötä tarvitaan varsinkin silloin, kun kehitetään uutta palvelumuotoa tai luodaan toimivia organisaatioita (Kananen 2012, 88).

Tämän kehittämistyön aiheen valintaan vaikutti sen työelämälähtöisyys ja tarpeellisuus palvella Uudenkaupungin vanhustyötä. Aiheen valintaan vaikutti myös kehittämistyön tekijän henkilökohtainen kiinnostus aihetta kohtaan. Etsivä vanhustyö oli kehittämistyöprosessin alkaessa Uudessakaupungissa vasta alkutekijöissä, joten oli tarpeellista selvittää asiantuntijoiden näkemyksiä sen tarpeesta ja mahdollisesta toimintamuodosta. Kehittämistyössä käytettiin konstruktivistista tutkimusotetta ja empiirinen aineisto kerättiin kyselylomakkeella.

Kehittämistyön eettisyys on varmistettava aina kehittämistyön aiheen valinnasta ja suunnittelusta valmiin työn raportointiin saakka (Vilka 2007, 92). Vastuu kehittämistyöstä ja sen eettisyydestä on tutkijalla itsellään (Kylmä & Juvakka 2007, 137). Tämän kehittämistyön eettinen perusta on pohjautunut luotettavuuteen, avoimuuteen ja huolellisuuteen.

Kehittämistyön työstämisen aikana pyrin laajasti tutustumaan aiheen kirjallisuuteen sekä aiempiin tutkimuksiin. Kehittämistyössä pyrin käyttämään mahdollisimman uutta lähdemateriaalia sekä tutkimuksiin ja näyttöön perustuvaa tietoa kehittämistyön kokonaisluotettavuuden parantamiseksi

Tutkimuksen luotettavuus ja pätevyys muodostavat tutkimuksen kokonaisluotettavuuden (Vilka 2007, 152). Tässä kehittämistyössä kokonaisluotettavuus ei ole täysin mitattavissa, koska aineisto on pieni ja kehittämistyö ei ole tieteellinen tutkimus. Luotettavuudella eli reliabiliteetillä tarkoitetaan tutkimuksessa käytetyn tutkimusmenetelmän luotettavuutta antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia (Anttila 2006, 515). Tutkimuksen pätevyydellä eli validiteetillä tarkoitetaan tutkimuksen kykyä mitata juuri sitä mitä

oli tarkoitus mitata (Vilkkä 2007, 150). Tutkimuksen pätevyden katsotaan olevan hyvä, kun tutkimuksen kohderyhmä ja kysymykset kohtaavat (Hiltunen 2009).

Kyselyn suunnitteluun käytin paljon aikaa. Halusin kyselyn olevan ulkonäöllisesti selkeä ja yksinkertainen. Kyselyn sisältöön panostin paljon. Kysymykset pyrin laatimaan selkeästi ja loogisesti, jonka avulla pyrin tekemään niihin vastaamisen helpoksi ja mielekkääksi. Kysely esitettiin kotihoidon sairaanhoitajilla. Esitestauksen avulla sain tietoa kyselyn ymmärrettävyydestä ja vastausmahdollisuuksista. Esitestauksen vastausten perusteella en nähnyt syytä lähteä muuttamaan kysymysten sisältöjä. Kyselyyn vastaajien valinnan tein huolellisesti. Valintaa tehdessäni pyrin kokoamaan vastaajiksi sellaisia vanhustyön ammattilaisia, joilla on näkemys ja kokemus ikääntyneiden tämän hetkisestä tilanteesta Uudessakaupungissa.

Tämän tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys varmistettiin myös mahdollisimman hyvällä tiedottamisella. Antaessani henkilökohtaisesti kyselylomakkeen vastaajalle kerroin kehittämistyön taustasta, tarkoituksesta ja tavoitteista. Samalla kerroin, että kaikkia vastauksia tullaan käsittelemään luottamuksellisesti ja kaikki kerättävä aineisto on ainoastaan tutkijan käytettävissä. Kyselylomakkeet hävitetään asianmukaisesti, kun kehittämistyö on valmis. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu rehellisyyden, huolellisuuden ja tarkkuuden noudattaminen itse tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa sekä tulosten arvioinnissa (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2013, 174).

Kyselytutkimuksessa ei pystytä arvioimaan sitä, miten vastaajat ovat suhtautuneet itse tutkimukseen. Kyselyyn voidaan vastata epärehellisesti tai totuutta voidaan muunnella. Kyselytutkimuksen heikkoutena pidetään myös sitä, että vastausvaihtoehdot voivat olla vastaajalle epäkelvöllisiä ja näin ollen väärinymmärrysten määrä kasvaa. (Hirsjärvi ym. 2009, 195.) Uskon kuitenkin siihen, että tämän kehittämistyön kyselyn avulla sain totuudenmukaisia vastauksia vastaajilta. Olettamukseni perustan kehittämistyön tavoitteeseen, joka oli luoda toimintamalli palvelemaan uusikaupunkilaisia ikäihmisiä. En näe syytä siihen, miksi kyselyyn olisi vastattu epärehellisesti.

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa myös vastausprosentti. Mikäli aiheetta ei jostain syystä pidetä tärkeänä, on vaarana, että vastausprosentti jää alhaiseksi. (Vehkalahti

2014, 44.) Alhainen vastausprosentti tämän kyselyn kannalta olisi ollut huolestuttavaa, koska kyselyn otanta oli suppea. Korkean vastausprosentin saamiseksi kyselylomake ja palautuskuori pyrittiin antamaan henkilökohtaisesti vastaajille. Palautuskuoressa oli postimaksu valmiiksi maksettuna. Tarvittaessa olisin lähettänyt muistutuspyynnön kyselyyn vastaamisesta, jos olisi vaikuttanut siltä, että vastausprosentti olisi ollut jäämässä pieneksi. Tätä muistutuspyyntöä ei tarvinnut lähettää.

Kehittämistyöni heikoin kohta kokonaisluotettavuutta ajatellen oli osallistava ryhmätyöskentely ja siitä saatujen tulosten anti. Osallistava ryhmätyöskentely linkittyi Vakka-Suomen Löytävän vanhustyön ohjausryhmän kokoontumisiin. Hyviä puheenvuoroja, ajatuksia ja kommentteja ohjausryhmätyöskentelyllä saatiin, mutta itse kehittämistyön kannalta ne jäivät valitettavan vähäisiksi, eivätkä ne juurikaan antaneet lisäarvoa suunnitelman työstämiseen.

8 POHDINTA

Tämä kehittämistyö on tehty yksilötyönä, organisaation tuki taustalla. Kehittämistyön tekeminen aloitettiin syksyllä vuonna 2017 aiheen valinnalla, kirjallisuuden kartoittamisella sekä kirjallisuuskatsauksen työstämisellä. Helmikuussa vuonna 2018 aloitettiin tutkimussuunnitelman laadinta ja tutkimuslupa yhteistyötahoilta anottiin toukuussa vuonna 2018. Kehittämistyöhön liittyvä kysely laadittiin keväällä vuonna 2018 ja kysely toteutettiin kesällä vuonna 2018. Syksyllä vuonna 2018 toteutettiin kehittämistyöhön liittyvät osallistavat ryhmätyöskentelyt kyselyn tulosten ja johtopäätösten pohjalta. Kyselytulosten analysoiminen, kehittämistyön kirjoittaminen ja etsivän vanhustyön toimintamallin laatiminen tapahtui vuoden 2018 syksyn ja vuoden 2019 aikana. Kehittämistyö valmistui syksyllä vuonna 2019.

Oppimisprosessina kehittämistyön tekeminen on ollut erittäin vaativaa ja hyvin antoisaa. Olen kehittämistyön edetessä kokenut paljon onnistumisen hetkiä. Yksi niistä oli kyselyn erittäin suuri vastausprosentti. Vastausprosentti motivoi kehittämistyön tekemiseen. Sain kokemuksen, että olin erittäin hyvin onnistunut valitsemaan aiheen ja markkinoimaan kehittämistyön tarkoituksen ja sen tavoitteet. Aihetta pidettiin tärkeänä ja kiinnostavana, joka innosti vastaamaan kyselyyn.

Mielestäni onnistuin vastaamaan hyvin asettamiini tutkimuskysymyksiin. Löysin teorian tiedon ja kirjallisuuskatsauksen avulla vastauksia siihen, millaista on hyvä ja laadukas vanhustyö. Kyselyn avulla sain asiantuntijatietoa siitä, millaista etsivää vanhustyötä Uusikaupunki tarvitsee.

Kirjallisuuden perusteella hyvä ja laadukas etsivä vanhustyö on liikkuvaa työtä, jossa palvelua tarjotaan lähellä ihmistä ja tarvittava apu viedään suoraan apua tarvitsevien lähetyville. Kirjallisuudesta kävi ilmi, että etsivän vanhustyön tulee olla kiinteää yhteistyötä eri toimijoiden kesken ja painopisteen tulee olla syrjäytymisuhan alla olevien ikääntyneiden tunnistamisessa ja tavoittamisessa.

Kyselyn vastausten perusteella Uudessakaupungissa on syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla olevia ikääntyneitä (Kuvio 6). Syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla olevia

ikäntyneitä kohdataan jopa päivittäin tai viikoittain (Kuvio 7). Eniten syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla olevia ikääntyneitä tavataan kyselyn vastausten perusteella kaupungin keskusta-alueella, Hakametsässä, Kalannissa, Pyhämäassa ja Lokalahdella (Kuvio 8). Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, että Uudessakaupungissa tarvitaan etsivää vanhustyötä ja sen pitäisi olla eri toimijoiden välistä yhteistyötä ja perustua sekä ennaltaehkäisyyn että havaittuun tarpeeseen (Kuvio 9 & 11). Yhteistyötoimijoina oli mainittu muun muassa eri viranomaiset sekä kolmannen sektorin toimijat kuten esimerkiksi vapaaehtoisjärjestöt tai Martta-toiminta.

Kyselyn vastausten perusteella etsivän vanhustyön hyvä tiedottaminen ja tutuksi tekeminen koettiin tulevaisuudessa tärkeänä. Tärkeänä pidettiin, että etsivän vanhustyön tulee tapahtua kuntalaisten kotona, yksilöllisen kohtaamisen muodossa. Toisena tärkeänä tavoittamisen välineenä pidettiin jalkautumista kuntalaisten asuinkeksuksiin (Kuvio 12).

Kyselyn tulokset ovat hyvin yhteneviä aiempien tutkimusten kanssa. Esimerkiksi vuonna 2016 valmistuneen geronomiopintojen opinnäytteen pohjalta oli kartoitettu vanhustyön ammattilaisten näkemyksiä etsivään vanhustyöhön. Kyseisen opinnäytteen tuloksista selviää, että etsivä vanhustyö on heikosti tunnettu ilmiö, epäselvä käsite ja toistaiseksi vakiintumaton toimintamalli (Mertaniemi 2016, 42-43).

Kyseisessä opinnäytteessä todetaan etsivän vanhustyön kehittämishaasteiden kohdentuvan organisaatorajat ylittävään yhteistyöhön ja tiedonkulun kehittämiseen. Etsivän vanhustyön painopiste tulee olla ennaltaehkäisevässä toiminnassa ja toiminnan haasteena on tavoittaa syrjäytymisuhan alla olevat ikäihmiset. (Mertaniemi 2016, 43-44.)

Tulosten ja kokemusten yhteneväisyyttä kuvastaa myös geronomiopiskelijoiden Rahunen ja Järvenpään vuonna 2014 tehty opinnäytetyö Liikkuvasta resurssikeskuksesta. Kyseessä olevan opinnäytteen tuotoksena tehdystä perustamissuunnitelmasta käy ilmi, että etsivän toiminnan tulee tapahtua siellä missä ikääntyneet fyysisesti ovat.

Uudenkaupungin etsivän vanhustyön toimintamalli (Kuvio 13) on kehitetty olemaan ennaltaehkäisevää toimintaa ja vastaamaan nykypäivän vanhustyön haasteisiin, joita

vanhuspalvelulaki, laatusuositukset ja strategiat omalta osaltaan edellyttävät. Toimintamalli on kehitetty olemaan organisaatorajoja rikkovaa toimintaa, jossa päävastuu on annettu ulkopuoliselle toimijalle, Fingerroosin säätiölle. Toiminnan tavoitteena on saada asiakkaat yksilöllisten ohjaus- ja neuvontatapaamisten kautta mukaan yhteisölliseen toimintaan.

Virkamiesneuvotteluiden lopputuloksena päävastuu Uudenkaupungin etsivän vanhustyön koordinoinnista annettiin ulkopuoliselle toimijalle, vaikka kyselyyn vastanneiden tahtotila oli nähdä etsivän vanhustyön toiminta Uudenkaupungin vanhustyön alaisena toimintana (Kuvio 10). Tähän lopputulokseen vaikutti osaksi Uudenkaupungin vanhustyön resurssien kohdentaminen sekä Fingerroosin säätiön oma aktiivisuus asiaa kohtaan.

Uudenkaupungin vanhustyön vuoden 2019 talousarviossa ei ole varattu kohdennettua määrärahaa etsivän vanhustyön toiminnalle. Kotihoidon kuntoutusavustajan työpanos Pilke-toiminnassa ja vanhusneuvolan terveydenhoitajan vuosittainen työpanos palveluautotapahtumassa on huomioitu talousarvioita laadittaessa (Kuvio 13).

Kehittämistyön edetessä aloin ideoida ja pohtia mahdollisia jatkotutkimusaiheita. Tulevaisuudessa olisi mielenkiintoista selvittää miten Fingerroosin säätiön ”Löytävä vanhustyö” on onnistunut tavoittamaan uusikaupunkilaisia syrjäytymisuhan alla olevia tai jo syrjäytyneitä ikääntyneitä. Lisäksi olisi mielenkiintoista selvittää millaiseksi yhteistyö on koettu Uudenkaupungin vanhustyön ja Fingerroosin säätiön välillä. Mielenkiinto kohdistuu myös yhteisöllisyyteen sekä psykososiaaliseen työhön ja siihen, miten psykososiaaliset aktiviteetit vaikuttavat ennaltaehkäisevästi syrjäytymiseen ja sen ehkäisyyn.

Tulevaisuudessa tulee kiinnittää huomiota siihen, miten saavutetaan ja löydetään kaikki apua tarvitsevat ikääntyneet. Kukaan apua tarvitseva ei saisi jäädä avun ulkopuolelle. Lisäksi Uudessakaupungissa pitää tulevaisuudessa pohtia huono-osaisten osallistumisen mahdollisuuksia eri toimintoihin kuljetuspalveluita parantamalla. Pohdin myös yhteistyön merkitystä tulevaisuudessa. Selvää on, ettei julkisen sektorin re-

surssit tulevaisuudessa tule yksin riittämään syrjäytymisuhan alla olevien tai jo syrjäytyneiden ikääntyneiden tavoittamiseen ja löytämiseen. Yhteistyö eri toimijoiden kanssa on tulevaisuuden voimavara. Yhteistyön toivotaan tulevaisuudessa linkittyvän tiiviisti myös seurakunnan ja kolmannen sektorin toimintaan. Kirjallisuuden mukaan mahdollistaminen seurakunnan hengelliseen toimintaan pidetään yhtenä ikääntyneiden osallisuutta ja sosiaalista hyvinvointia edistävänä toimenpiteenä (Kivelä & Vaapio 2011, 108).

Kriittisesti arvioiden Uudenkaupungin etsivän vanhustyön toimintamallin toimivuudessa on myös uhkia. Toimintamalli pohjautuu tiiviille yhteistyölle eri toimijoiden kesken. Yhteistyö voi syystä tai toisesta olla haastavaa tai se voi puuttua jopa kokonaan. Tämä asettaa selvän uhan toimintamallin tavoitteelliseen toteutumiseen. Toimintamallia tulee päivittää säännöllisin väliajoin ja aina tarpeen muuttuessa. Ensimmäinen päivittäminen toimintamallia ajatellen tulee olemaan viimeistään vuonna 2021, jolloin Fingerroosin säätiön kolmevuotinen sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen (STEA) rahoittama ”Löytävä vanhustyö Vakka-Suomessa” -hanke päättyy.

Kuten jo todettu, kehittämistyön kyselyn vastausprosentti oli erittäin hyvä. Kehittämistyön valmistumisen yhteydessä laadin tiivistetyn yhteenvetoraportin kaikille kyselyyn osallistuneille asiantuntijoille (Liite 5). Tämä osoittaa kiitollisuuteni vastaajia kohtaan, jotka halusivat omalta osaltaan olla kehittämässä uutta toimintamallia Uudenkaupungin vanhustyöhön. Yhteenvetoraportissa käyn lyhyesti läpi kehittämistyön vaiheet ja tulokset sekä esittelen valmiin etsivän vanhustyön toimintamallin Uudenkaupungin vanhustyöhön.

Mielestäni onnistuin pääsemään hyvin kehittämistyön tarkoitukseen ja tavoitteeseen. Tarkoituksena oli kehittää etsivän vanhustyön toimintamalli Uudenkaupungin vanhustyöhön. Tähän pääsin kirjallisuuden, kirjallisuuskatsauksen, kyselyn tulosten ja osallistavan ryhmätyöskentelyn avulla, jotka loivat pohjan toimintamallin suunnitteluun. Pystyin näiden avulla suunnittelemaan Uudenkaupungin vanhustyöhön konkreettisen, organisaatorajat ylittävän etsivän vanhustyön toimintamallin (Kuvio 13). Toimintamalli on selkeä ja helposti ymmärrettävissä ja se toivottavasti kulkee Uudenkaupungin vanhustyötä tekevien työntekijöiden ajatuksissa mukana suuntaa antavana ohjeena.

Tavoitteena on toimintamallia hyödyntäen tavoittaa ne uusikaupunkilaiset ikääntyneet, jotka ovat syrjäytymisuhan alla tai jo syrjäytyneet ja joita nykyinen palvelujärjestelmä ei tavoita.

LÄHTEET

Anttila, P. 2006. Tutkiva toiminta ja ilmaisuus, teos, tekeminen. Hamina: Akatiimi. Viitattu 10.1.2016.

Brand, S., Holmi, M. & Kuikka, A. 2013. Avain osallisuuteen, menetelmiä ikääntyneiden ryhmätoimintoihin – osa 1. Kehittyvät vanhustalpalvelut julkaisuja 1/2013. Vanhus- ja lähimmäispalvelunliitto (Valli). Helsinki: Kopioniini Oy.

Findikaattorin www-sivut. Viitattu 6.5.2019. <https://findikaattori.fi/fi/14>

Fingerroosin säätiön www-sivut. Viitattu 3.4.2018. www.fingerroos.net/loytyva-vanhusty/

Fingerroosin säätiön www-sivut. Viitattu 24.1.2019. <https://fingerroos.net/saatio>

Halla, P., Orvasto, O., Rahunen, S., Nikula, U-M., Pelto-Huikko, A. & Tarvainen, T. 2015. Aikaa, päätä ja sydäntä – löytävä työ ikäihmisten arjen tukena. Kielikuva Design.

Hiltunen, L. 2009. Validiteetti ja reliabiliteetti. PowerPoint Jyväskylän Yliopiston Graduuryhmä 18.2.2009.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Helsinki: Tammi

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15.-16. painos. Helsinki: Tammi

Ikäystävällinen Uusikaupunki 2015-2016. Suunnitelma ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi.

Ikäystävällinen Uusikaupunki 2019-2021.

Jokinen, S., Lötjönen, A., Rahunen, S., Nikula U-M. & Tarvainen, T. 2017. ”Paljosta olisin jäänyt, ellen ovea olisi avannut” -Löytävän työn tulokset ja vaikuttavuus. Julkaisun ulkoasu ja taitto: Paula Numminen (Kiekuva).

Jyväskylän ammattikorkeakoulun www-sivut. Viitattu 29.11.2018. <https://oppimateriaalit.jamk.fi/yamk-kasikirja/kirjallisuuskatsaukset/>

Kailio, A-L & Haimi-Liikkanen, S. 2014. Kotona asuvien ikääntyneiden osallisuus hyvinvointipalveluiden suunnittelussa. Sosiaali- ja terveysministeriön Kaste-hanke.

Kananen, J. 2012. Kehittämistutkimus opinnäytetyötä – Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisusarja.

Kangassalo, R & Teeri, S. 2017. Yksinäisyys kotona asuvien iäkkäiden elämässä. Gerontologia 31(4), 280

Kankkunen & Vehviläinen - Julkunen 2013. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Kauppinen, S. 2010. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen asiantuntijoiden arvioita peruspalvelujen tilasta: Peruspalvelujen tila 2010 -raportin tausta-aineisto. Helsinki: Yliopistopaino Oy.

Kivelä, S-L. 2012. Hyviä vuosia: Arvokas ja turvallinen ikääntyminen. Helsinki: Kustannus-Osakeyhtiö Kotimaa/Kirjapaja.

Kivelä S-L. & Vaapio S. 2011. Vanhana tänään. 1. painos. Suomen Senioriliike ry. Eesti: Tallinna Raamatutrukikoda.

Kuikka, A. 2015. Etsivä vanhustyö meillä ja muualla. Raportti suomalaisista ja eurooppalaisista käytännöistä. Kehittyvät vanhuspalvelut julkaisuja 1/2015. Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto ry.

Kujala, J. & Mäkinen, V. 2014. Yksinäisten vanhusten tavoittaminen seurakuntien diakoniatyön kautta. AMK-opinnäytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Pieksamäki.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017-2019. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:6.

Laki 28.12.2012/980. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista.

Liikkuvan resurssikeskuksen tiedote. Kevät 2018.

Lukka, K. 2014. Konstruktiivinen tutkimusote. Viitattu 8.4.2018. <https://metodix.fi/2014/05/19/lukka-konstruktiivinen-tutkimusote/>

Mertaniemi, H. 2016. **Etsivä vanhustyö.** Auttava käsi, siellä missä tarvitaan – Vanhustyön ammattilaisten näkemyksiä etsivään vanhustyöhön. AMK-opinnäytetyö. Seinäjoen ammattikorkeakoulu.

Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 29.11.2018. <https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>

Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 29.11.2018. <https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/tutkimus/aineistotyypit.html>

Mäkelä, H. 2011. EHKÄISEVÄ VANHUSTYÖ JA KUNNALLINEN PÄÄTÖKSENTEKO. Tapauskohteena ikääntyneiden neuvontapalvelu. Pro gradu-tutkielma. Itä-Suomen yliopisto, Terveystieteiden, Sosiaali- ja terveysjohtamisen laitos.

Nurmela, T. 2012. Sosiaalisen osallisuuden ilmeneminen ikääntyneiden arjessa. Pro gradu -tutkielma. Lapin yliopisto: Sosiaalityö

Parkkinen, M. 2015. Ikääntyminen, yksinäisyys ja toimintakyky. Yli 75-vuotiaiden suomalaisten yksinäisyyttä määrittävät tekijät ja toimintakyky yhteydessä yksinäisyyteen. Pro gradu-tutkielma. Helsingin yliopisto: Valtiotieteellinen tiedekunta, Sosiologia.

Rahunen, S. & Järvenpää, S. 2014. Liikkuvan resurssikeskuksen perustamissuunnitelma. AMK-opinnäytetyö. Satakunnan ammattikorkeakoulu.

Rantanen, T. 2008. Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö ja työelämän kehittämisen metodologia. Teoksessa J. Levonen(toim.) Ylempi ammattikorkeakoulututkinto – Työelämäläheistä asiantuntemusta kehittämässä. Hämeen ammattikorkeakoulun e-julkaisuja, 3/2008.

Routasalo, P. 2010. Yksinäisyys ja eristäytyminen. Teoksessa R. Tilvis, K. Pitkälä, T. Strandberg, R. Sulkava & M. Viitanen (toim.) Geriatria. 2. uudistettu painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Salminen, A. 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisuja.

Sarvimäki, A & Heimonen, S. 2010. Ikääntymisen, vanhuuden ja vanhusten palveluiden nykytila. Teoksessa A. Sarvimäki, S. Heimonen & A. Mäki-Petäjä-Leinonen (toim.) Vanhuus ja haavoittuvuus. 1. painos. Helsinki: Edita Prima.

Seppänen, M., Heinola R. & Andersson, S. 2009. Hyvinvointia ja terveyttä edistävää toimintaa käytännössä. Ikäihmisten neuvontakeskuspalvelujen ja ehkäisevien kotikäyntien toteutuminen kunnissa. Avauksia 6/2009. Helsinki: Valopaino Oy.

Sininauhaliiton www-sivut. Viitattu 24.1.2019. <https://www.ikaantyneidenpaihde-tyo.fi/toimintaa/pilketoiminta>

Sosiaali- ja terveysministeriön www-sivut. Viitattu 13.10.2018. <https://stm.fi/syrjayty-misen-ja-koyhyiden-ehkaisy>

Terveyden- ja hyvinvointilaitoksen www-sivut. Viitattu 13.10.2018. <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>

Tilastokeskuksen www-sivut. Viitattu 3.4.2018. https://www.stat.fi/til/vaenn/2015/vaenn_2015_2015-10-30_tau_001_fi.html

Tilastokeskuksen www-sivut. Viitattu 25.9.2019. https://pxnet2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Kuntien_avainluvut/Kuntien_avainluvut_2019/kuntien_avainluvut_2019_viimeisin.px/table/table-ViewLayout1/?rxid=444223df-f91c-4479-891f-5dcd50b983d2

Tilvis, R. 2010. Vanhukset sosiaali- ja terveydenhuollossa. Teoksessa R. Tilvis, K. Pitkälä, T. Strandberg, R. Sulkava & M. Viitanen (toim.) Geriatria. 2. uudistettu painos. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Uudenkaupungin kaupungin talousarvio 2019 ja taloussuunnitelma 2019-2021.
Uudenkaupungin www-sivut. Viitattu 15.01.2018. <https://uusikaupunki.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/ikaihmissen-palvelut>

Vehkalahti, K. 2014. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Finn Lectura Ab.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Voutilainen, P & Tiikkainen, P (toim.) 2009. Gerontologinen hoitotyö. 1. painos. WSOY Oppimateriaalit Oy.

Liite 1

SAATEKIRJE

XX.XX.2018

Arvoisa vastaaja

Opiskelen Satakunnan ammattikorkeakoulussa vanhustyön ylempään ammattikorkeakoulun tutkintoa. Opintoihini kuuluu kehittämistyön tekeminen (30 op.) ja lisäarvoa sille antaa sen vahva työelämälähtöisyys.

Kehittämistyöni aiheeksi olen valinnut etsivän vanhustyön toimintamallin luomisen Uudenkaupungin vanhustyöhön. Kehittämistyön tiedonkeruumenetelmänä käytän kyselytutkimusta. Vastaajina tässä kyselyssä toimivat Uudenkaupungin vanhustyön asiantuntijat sekä vanhustyön yhteistyötahot.

Kehittämistyöni tutkimuskysymykset pyrkivät vastaamaan siihen, millaista on hyvä ja laadukas etsivä vanhustyö ja millaista etsivää vanhustyötä Uusikaupunki tarvitsee. Ensimmäiseen tutkimuskysymykseen pyrin löytämään vastauksen kirjallisuudesta sekä tekemästani kirjallisuuskatsauksesta. Toiseen tutkimuskysymykseen saan vastauksia tämän kyselyn avulla. Tulen kokoamaan kyselyn vastaukset yhteen ja niiden perusteella laatimaan suunnitelman etsivän vanhustyön toimintamalliin Uudenkaupungin vanhustyön käyttöön. Suunnitelman laatimisen tukena käytän hyväksi kirjallisuudesta ja muista tutkimuksista esille nousevia näkökulmia. Kehittämistyön tavoitteena on päästä myös pilotoimaan syntynyttä toimintamallia nykyiset henkilöstöressurit huomioiden.

Vastaamalla kyselyyn annatte samalla luvan käyttää saatuja tuloksia kehittämistyössäni. Kyselyyn vastaaminen on luottamuksellista ja vapaaehtoista. Kehittämistyöhön ja siihen liittyvään tutkimukseen on saatu tutkimuslupa. Kyselyjen vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja kaikki kerättävä aineisto on ainoastaan tutkijan käytettävissä. Kehittämistyön valmistuttua kerätty materiaali hävitetään asianmukaisesti.

Pyydän Teitä ystävällisesti vastaamaan kyselyyn ja palauttamaan sen oheisella kirjekuorella xx.xx.2018 mennessä.

Ystävällisin terveisin

Maria Nurmi

p. 050 520 4435

KYSELYLOMAKE

1. Vastaajan perustiedot:

Uudenkaupungin vanhustyön asiantuntija

Uudenkaupungin vanhustyön yhteistyötaho

2. Miten pitkä kokemus Teillä on Uudenkaupungin ikääntyneiden parissa työskentelystä joko vanhustyön asiantuntijana tai yhteistyötahon edustajana?

Alle 1 vuotta

1-5 vuotta

6-10 vuotta

11-15 vuotta

16-20 vuotta

21-25 vuotta

26-30 vuotta

yli 31 vuotta

3. Millaiseksi koette Uudenkaupungin vanhustyön kehittämismyöntyvyyden?

Hyvä

Kohtalainen

Huono

4. Miten tuttu etsivän vanhustyön määritelmä Teille on?

Etsivän vanhustyön määritelmää on minulle vieras

Etsivän vanhustyön määritelmä on jokseenkin tuttu

Etsivän vanhustyön määritelmä on minulle tuttu

5. Miten kuvailisitte etsivää vanhustyötä?

---

6. Onko Uudessakaupungissa kokemuksenne mukaan syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla olevia ikääntyneitä?

Ei

Kyllä

En tiedä

7. Jos vastasitte kysymykseen 6 kyllä, kuinka usein kohtaatte syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla olevia ikääntyneitä?

Päivittäin

Viikoittain

Muutaman kerran kuukaudessa

Harvemmin

8. Jos vastasitte kysymykseen 6 kyllä, osaatteko kertoa missä kaupunginosissa syrjäytyneet tai syrjäytymisuhan alla olevat ikääntyneet pääsääntöisesti asuvat? Valitkaa yksi tai useampi vastausvaihtoehto.

Kaupungin keskusta-alue

Sorvakko

Ykskoivu

Pietola

Janhua

Santtio

Hiu

Palometsä

Ketunkallio

Hakametsä

Salmi

Lepäinen

Kalanti

Pyhämaa

Lokalahti

Muu, mikä / mitkä _____

En osaa sanoa

9. **Onko Uudessakaupungissa käsityksenne mukaan tarvetta etsivälle vanhustyölle? Kysymyksen 6 vastauksestanne riippumatta.**

Kyllä

Ei

En osaa sanoa

10. **Jos vastasitte kysymykseen 9 kyllä, minkä tahon tulisi tulevaisuudessa toteuttaa etsivää vanhustyötä Uudessakaupungissa?**

Uudenkaupungin kaupunki, vanhustyö

Uudenkaupungin seurakunta

Suomen Punainen Risti, paikalliset osastot

Eri toimijat yhteistyössä

Mitkä tahot voisivat tehdä yhteistyötä?

Muu, mikä / mitkä

---

11. **Jos vastasitte kysymykseen 10 ”eri toimijat yhteistyössä”, minkä tahon pitäisi ottaa päävastuu etsivän vanhustyön koordinoinnista?**

Uudenkaupungin kaupunki, vanhustyö

Uudenkaupungin seurakunta

Suomen Punainen Risti, paikalliset osastot

Muu, mikä _____

12. **Tuleeko etsivän vanhustyön toteuttamiseen tulevaisuudessa varata määrärahaa Uudenkaupungin vanhustyössä?**

Kyllä

Ei

13. **Tuleeko etsivän vanhustyön perustua ennaltaehkäisevään näkökulmaan vai pitääkö sen perustua havaittuun tarpeeseen?**

Toiminnan tulee perustua ennaltaehkäisyyn

Toiminnan tulee olla havaittuun tarpeeseen perustuvaa

Toiminnan tulee olla sekä ennaltaehkäisevää että havaittuun tarpeeseen perustuvaa

14. Miten etsivästä vanhustyöstä hyötyvät ikääntyneet saavutetaan?

---

15. Missä etsivän vanhustyön tulee pääsääntöisesti fyysisesti tapahtua?

Kuntalaisten kotona (yksilöllinen kohtaaminen)

**Kuntalaisten asuinkeksuksissa
(esim. yhteisen aamuhetken parissa)**

Muulla , missä _____

16. Miten etsivän vanhustyön tulee pääsääntöisesti tapahtua (yksilöllinen ohjaus- ja neuvonta, yhteiset tilaisuudet, infopisteet, jalkautuminen kadulle jne.)?

Liite 3

Tietokanta	Hakusana	Rajaukset	Haun tuloksia	Käytetyt
Finna	etsivä vanhustyö AND toimintamalli	Opinnäyte	1	1
Finna	etsivä vanhus* AND mal*	Opinnäyte	1	1
Finna	etsivä AND vanhus* AND toiminta*	Opinnäyte	1	1
Finna	etsivä vanhustyö OR löytävä vanhustyö	Opinnäyte	2	1
Finna	etsivä vanhus* AND toiminta*	Opinnäyte	1	1
Finna	Löytävä vanhustyö AND toiminta	Opinnäyte	0	0
Finna	Löytävä vanhustyö AND mal*	Opinnäyte	0	0
Finna	Etsivä vanhustyö AND toimintamalli	Pro Gradu	0	0
Finna	Etsivä vanhustyö	Pro Gradu	0	0

Finna	Löytävä vanhustyö	Pro Gradu	0	0
Finna	Etsivä vanhustyö	Ei mitään	5 kirjaa 2 opinnäytetyö	1 opin- näyte
Finna	Löytävä vanhustyö	Ei mitään	0	0
Theseus	Etsivä vanhustyö	Opinnäyte	84	3
Theseus	Etsivä vanhustyö toi- mintamalli	Opinnäyte	37	2
Melinda	etsivä vanhustyö	Ei mitään	8 raporttia	0
Melinda	etsivä vanhustyö AND toimintamalli	Ei mitään	0	0
Google	Etsivä vanhustyö pro gradu	-	1	0

Liite 4

Tutkimus	Vastaako tavoitteisiin? Kyllä / Ei
Rahunen, S. & Järvenpää, S. 2014. Liikkuvan resurssikeskuksen perustamissuunnitelma.	Kyllä
Vatula-Heikkinen, N. 2015. ETSIVÄ VANHUSTYÖ – Ikäihmisen mahdollisuus löytää palveluiden pariin.	Ei
Kujala, J. & Mäkinen, V. 2014. Yksinäisten vanhusten tavoittaminen seurakuntien diakoniatyön kautta.	Kyllä
Mertaniemi, H. 2016. Esivä vanhustyö – Auttava käsi, siellä missä tarvitaan – Vanhustyön ammattilaisten näkemyksiä etsivään vanhustyöhön.	Ei / Kyllä
Mäkelä, H. 2011. EHKÄISEVÄ VANHUSTYÖ JA KUNNALLINEN PÄÄTÖKSENTEKO – Tapauskohteena ikään-tyneiden neuvontapalvelu.	Ei

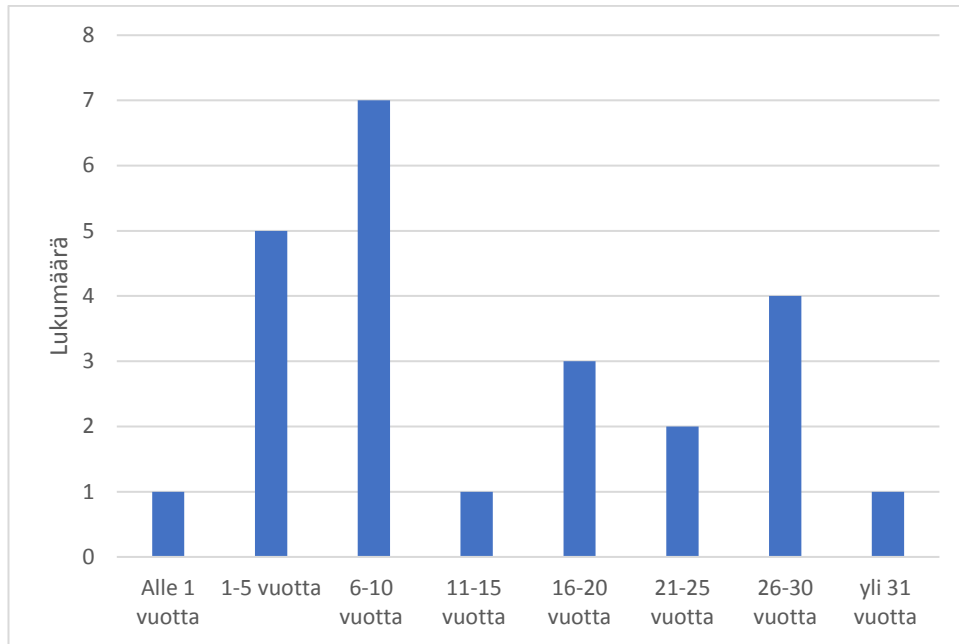
Hyvä kyselytutkimukseen osallistunut

Saitte kesällä 2018 kyselyn koskien Etsivän vanhustyön toimintamallin luomista Uudenkaupungin vanhustyöhön. Tutkimuksen aihe herätti laajaa kiinnostusta asiaa kohtaan ja kyselyn vastausprosentti oli erittäin hyvä. Tässä yhteenvetoraportissa käyn lyhyesti läpi kehittämistyön vaiheet ja tulokset sekä esittelen valmiin etsivän vanhustyön toimintamallin Uudenkaupungin vanhustyöhön.

Ylemmän ammattikorkeakoulun kehittämistyö toteutettiin konstruktiivista tutkimusotetta käyttäen ja empiirinen aineisto kerättiin kyselylomakkeella. Kyselyn tarkoituksena oli kartoittaa eri toimijoiden mielipiteitä etsivän vanhustyön tarpeesta Uudessa kaupungissa. Kyselystä saatu aineisto käsiteltiin osallistavan ryhmätyöskentelyn avulla. Työryhmä koostui Vakka-Suomen ohjausryhmän jäsenistä. Kirjallisuuden, olemassa olevan tutkimustiedon, kirjallisuuskatsauksen, kyselyn vastausten sekä osallistavan ryhmätyöskentelyn avulla kehitettiin etsivän vanhustyön toimintamalli Uudenkaupungin vanhustyöhön. Toimintamalli on kuvattu liitteenä olevaan kuvioon (Liite 1). Toimintamallin tarkoituksena on tavoittaa ne uusikaupunkilaiset ikääntyneet, jotka ovat syrjäytymisuhan alla tai jo syrjäytyneet ja joita nykyinen palvelujärjestelmä ei tavoita.

Kysely lähetettiin yhteensä 18 Uudenkaupungin vanhustyön asiantuntijalle ja 9 vanhustyön yhteistyötahon asiantuntijalle (Uudenkaupungin seurakunnan diakoniatyöntekijät, Suomen Punaisen Ristin Uudenkaupungin ja Kalannin -osastojen puheenjohtajat sekä ystäväpalvelusta vastaavat edustajat). Kyselyitä palautui yhteensä 24 kpl, vastausprosentin ollessa 89 %. Vastaajista 16 (67 %) oli Uudenkaupungin vanhustyön asiantuntijoita ja 8 (33 %) Uudenkaupungin vanhustyön yhteistyötahojen asiantuntijoita.

Alla olevaan kuvioon (Kuvio 1) olen koonnut vastaajien työkokemuksen Uudenkaupungin ikääntyneiden parissa työskentelystä.

Kuvio 1. Työkokemus

Uudenkaupungin vanhustyön kehittämismyönteisyys koettiin pääsääntöisesti hyväksi (75%) tai kohtalaiseksi (25%). Huonoksi ei kehittämismyönteisyyttä koettu yhdessäkään vastauksessa.

Etsivän vanhustyön määritelmä oli puolelle vastaajista jokseenkin tuttu. Kuusi (25 %) vastaajaa kertoo, että etsivän vanhustyön määritelmä on heille tuttu ja kuusi (25 %) vastaajaa kertoo etsivän vanhustyön olevan heille vieras määritelmä. Kyselyssä pyydettiin vastaajia omin sanoin kuvaamaan etsivää vanhustyötä. Vastaajat kuvasivat etsivää vanhustyötä muun muassa seuraavasti:

”Pyrkii vastaamaan yht.kunnan eriarvoistumisen haasteisiin. Tavoitteena etsiä ja löytää yksinäisiä, syrjäytyneitä, miel.terv ja päihdeongelmaisia vanhuksia, jotka ovat tippuneet tai vaarassa pudota yht.kunnan, srk:n ym. tukipalvelujen ja verkostojen ulkopuolelle.”

”Etsivä vanhustyö on luonteeltaan ennalta ehkäisevää toimintaa. Tavoitteena on löytää ajoissa syrjäytymisvaarassa olevat ikääntyneet.”

Suurin osa, 22 (92 %) kyselyyn vastaajaa oli sitä mieltä, että Uudessakaupungissa on syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla olevia ikääntyneitä. Kukaan vastaajista ei ollut sitä mieltä, ettei Uudessakaupungissa olisi syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla olevia ikääntyneitä. Kaksi (8 %) vastaajaa ei osannut kertoa onko Uudessakaupungissa syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla olevia ikääntyneitä.

Vastaajista yhdeksän (41 %) kohtaa syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla olevia ikääntyneitä muutaman kerran kuukaudessa, kahdeksan (36 %) vastaajaa kohtaa heitä vielä harvemmin. Päivittäin tai viikoittain syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla olevia ikääntyneitä kertoi kohtaavan viisi (23 %) vastaajaa. Lähes kaikki vastaajista olivat sitä mieltä, että Uudessakaupungissa on tarvetta etsivälle vanhustyölle ja sen tulee olla sekä ennaltaehkäisevää että havaittuun tarpeeseen perustuvaa.

Kysyttäessä vastaajien mielipidettä siitä, missä kaupunginosassa he kohtaavat syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla olevia ikääntyneitä oli vastauksissa jonkin verran hajontaa. Tämä osittain johtunee siitä, mikä alue vastaajalle oli tutuin ja millä alueella hän mahdollisesti työskenteli. Suurimmaksi osaksi syrjäytyneitä tai syrjäytymisuhan alla olevia ikääntyneitä kohdataan kaupungin keskusta-alueella, Hakametsässä, Kalanissa, Pyhämaassa ja Lokalahdella.

Vastauksista kävi vahvasti ilmi toivomus siitä, että etsivän vanhustyön toteutuksen pitää olla eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Kysymyksen vapaaseen vastaustilaan oli yhteistyön tekijöiksi mainittu poliisi ja palolaitos sekä kolmannen sektorin edustajat muun muassa vapaaehtoisjärjestöt, Maritta-toiminta ja Lions-club. Lisäksi yhteistyön tekijänä ajateltiin toimivan myös vapaaseurakunta, katukirkko ja Helluntaiseurakunta. Tärkeänä yhteistyötahon edustajana nähtiin myös omaiset, sukulaiset sekä asukasyhdistykset.

Vastaajista 17 (77 %) oli sitä mieltä, että päävastuu etsivän vanhustyön toteuttamisesta tulee olla kunnalla eli Uudenkaupungin kaupungin vanhustyöllä. Myös Fingerroosin säätiö ja Uudenkaupungin seurakunta päävastuun ottajina nähtiin mahdolliseksi. Kaikki kyselyyn vastaajat olivat sitä mieltä, että etsivän vanhustyön toteuttamiseen tulee Uudenkaupungin vanhustyössä varata tulevaisuudessa määrärahaa.

Kyselyssä kysyttiin vastaajien mielipiteitä myös siitä, miten etsivästä vanhustyöstä hyötyvät ikääntyneet saavutetaan. Vastauksissa nousi ilmi yhteistyötahojen hyvä tiedottaminen asiasta ja vastavuoroinen keskustelu heidän kanssaan. Todettiin, että yhteistyön tulee olla koko ajan aktiivista. Lisäksi saavuttamisen välineeksi nousi yleiset avoimet tilaisuudet ja asian hyvä markkinointi. Toivottiin, että saataisiin eri asuinalueille juurrutettu ajatus siitä, että ”koko kylä huolehtii”. Vanhusneuvola Kompassin ikäkausitarkastukset ja 75-vuotiaille suunnatut hyvinvointia edistävät kotikäynnit nähtiin hyvänä saavuttamisen välineenä. Tärkeänä asiana pidettiin myös huoli-ilmoituslomakkeen helppoa löytymistä ja sen mahdollisuutta täyttää se nimettömänä.

Kyselyn lopuksi kartoitettiin vastaajien mielipiteitä siitä missä etsivän vanhustyön tulee pääsääntöisesti tapahtua. Vastaajista 22 (58 %) oli sitä mieltä, että toiminnan tulee tapahtua kuntalaisten kotona, yksilöllisen kohtaamisen muodossa. Vastaajista 13 (34 %) oli sitä mieltä, että etsivän vanhustyön tulee pääsääntöisesti jalkautua kuntalaisten asuinalueisiin. Lisäksi vartenotettavina paikkoina pidettiin muun muassa seurakunnan tiloja tai Sakunkulman päiväkeskusta. Siitä miten etsivän vanhustyön tulee pääsääntöisesti tapahtua, kävi laajasti ilmi kahdenkeskisten tapaamisten tärkeys, asiakkaan yksilöllinen kohtaaminen esimerkiksi asiakkaan kotona. Tavoitteena on saada asiakkaat yksilöllisten ohjaus- ja neuvontatapaamisten kautta mukaan yhteisölliseen toimintaan. Matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapisteitä pidettiin hyvinä vaihtoehtoina, samoin erilaisia info- ja yhteistilaisuuksia. Näiden vastausten ohella järjestettyä kuljetusmahdollisuutta eri tilaisuuksiin pidettiin tärkeänä. Jalkautuminen ruuanjakotilaisuuksiin pidettiin myös hyvänä keinona löytää mahdollisia etsivän vanhustyön asiakkaita.

Kiitän lämpimästi Teitä kaikkia kyselyyn vastanneita henkilöitä arvokkaista vastauksistanne. Valmis kehittämistyö on luettavissa Theseus -tietokannasta.

Ystävällisin terveisin

Maria Nurmi

Terveystieteiden tutkimuskeskus YAMK

Sairaanhoitaja YAMK

Etsivän vanhustyön toimintamalli Uudenkaupungin vanhustyössä

Päävastuu Fingerroosin säätiöllä

Uudenkaupungin etsivä vanhustyö on ennaltaehkäisevää ja havaittuun tarpeeseen perustuvaa toimintaa (jalkautuu sinne missä ikääntyneet ovat, ikääntyneen yksilöllinen ohjaus ja neuvonta)

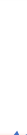
Toimintaa tehdään jatkuvasti tutuksi ja markkinoidaan runsaasti

Organisaatorajat ylittävää yhteistyötä ja toimintaa

”Ilmoitus iäkkään henkilön palveluntarpeesta” Uudenkaupungin vanhustyön internet-sivuilla

Pilke-toiminta (Fingerroosin säätiö / Uudenkaupungin vanhustyö)

Palveluautotapahtuma (Turun Lähimmäispalveluyhdistys, liikkuva resurssikeskus / Uudenkaupungin vanhustyö)